

OTDK-DOLGOZAT

Dávid Attila
BA

2013

EGY HELYI PÉNZ MŰKÖDÉSÉNEK MIKROSZINTŰ MODELLJE
THE MODELL OF A LOCAL CURRENCY'S FUNCTION IN A MICRO LEVEL

Dávid Attila

Kézirat lezárva: 2012. december 27.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	4
2. Szakirodalom.....	6
2.1. Silvio Gesell és munkássága	6
2.2. A szabad pénzrendszer	7
2.3. Szabad pénz	8
2.4. Szabad pénzrendszerek a 1929-es gazdasági válság után	9
2.4.1. Wörgli kísérlet	9
2.4.2. Wära jegy !	11
2.5. Helyi pénzrendszerek napjainkban	11
2.5.1. LETS	11
2.5.2. WIR	12
2.6. Helyi pénzek Magyarországon	13
2.6.1. Soproni Kékfrank	13
2.6.2. Balatoni Korona	13
3. Anyag és módszer.....	14
4. Vizsgálat	15
4.1. Számítás alapadatai:	15
4.2. Számítás	17
4.3 A helyi pénz mennyiségének becslése a kereskedelem kiadási oldaláról.....	19
5. Eredmények.....	21
5.1. Helyi pénz bevezetése	21
5.1.1. A helyi pénzek bevezetések technikai változatai:	21
5.1.2. A bevezetés javasolt lépései:	27
5.2 A számítások Kielemzése.....	30
5.3 A modell megvalósításának gyakorlati változata	31
6. Összegzés, javaslat	34
6.1. Összegzés	34
6.2. Javaslat	35
Melléklet	39
Melléklet 1 (Előkészítés és tervezés feladatainak fő kérdései)	39
Melléklet 2 (egy főre jutó fogyasztások alakulása KSH)	41

TÁBLÁZAT ÉS ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: A WIR működése.....	12
2. ábra: a pénzhelyettesítő körforgása	18
1. táblázat: 1 főre jutó kiadások főbb kiadási tételek szerint COICOP csoportosításban	19

1. BEVEZETÉS

A 2008 szeptemberében bekövetkezett gazdasági világválság és az ebből való kiút keresése során a közgazdászok új szemszögből kezdték el vizsgálni a globalizáció hatásait és veszélyeit. Ez felveti azt a kérdést, miszerint a válságból való kilábalásban kulcs fontosságú lehet az eddigi globalizált felfogással szemben a regionális szinten való gazdasági tevékenységek fokozottabb erősítése. Ez sok esetben ellentmond a korábban több ország által meghatározott gazdasági céloknak, mint például: több Európai Unió ország esetén az euro zónához való csatlakozás.

A helyi pénzrendszerek a történelem során több alkalommal is jelentős sikereket értek el egy-egy város vagy régió gazdaságának fellendítésében. Ezen pénzrendszerek közül mára már nem sok maradt fent, mert a legtöbbet az adott országok jegybankjai megszüntették relatíve rövid időn belül, mivel féltették monopolitásukat. De vannak olyanok is melyek a mai napig működnek ilyen például a LETS vagy a WIR rendszer. A válság hatására viszont világszerte egyre több helyen jelennek meg újra, mint fizetőeszköz. Napjainkban, a világban 235 különböző helyi pénzrendszer működik. (Stephen D., Albert F. (2012): *Online Database of Complementary Currencies Worldwide*)

A helyi pénz kialakulásának alapja a bizalom és az összefogásra való hajlam, miszerint az adott régió egy új fizetőeszközt fogad el, mely segítségével a helyi vállalkozásokat, termelőket lehet sikeresen felvirágoztatni, valamint a munkanélküliséget csökkenteni. Ez globális hatások szempontjából nem okoz jelentős eredményeket, mégis az egyes régiók szemszögeből igen komoly gazdaságélénkítő hatással tud rendelkezni. Fontos tulajdonsága a helyi pénzeknek, hogy nem egy egyszeri tevékenységet jelentenek, hanem egy folyamatot, melyet felügyelni és irányítani kell, hogy az a közösség számára a lehető legnagyobb hatékonysággal működjön. Nem az a célja hogy profitot termeljen, hanem hogy az adott régióban a lehető legtöbb vállalkozás és fogyasztó számára pozitív gazdasági, és életszínvonal béli változást okozzon.

Hazánkban néhány éve van csupán jelen a gazdaságban a helyi pénz, mint fizetőeszköz utalvány formájában. Jelenleg két helyen használják: Sopronban és környékén, illetve Veszprémben és annak vonzáskörzetében. De folyamatosan egyre nagyobb érdeklődést kap a fizetőeszközök ezen formája, és egyre több helyen tervezik a bevezetését. Ilyen települések például: Pécs (Pécsi Korona), Kaposvár (Kaposvári Korona), Debrecen (Debreceni Fantallér), Nyíregyháza, Vác, Szeged.

Jelen dolgozatom témája egy olyan gazdasági modell bemutatása ahol egy egyetem, mint kísérleti terület illetve átvitt értelemben, mint település van jelen. A modell célja megmutatni, hogy hogyan tudna a gazdaságba helyi pénzt kihelyezni az egyetem, mint irányító szerv, és azt a lehető legnagyobb forgási sebességgel használni, mekkora pénztömeget kellene kihelyeznie, illetve ezt milyen formában tudja megtenni. A rendszer elsődleges célja a helyben működő vállalkozások forgalmának növelése, de az egyetemi tanulók és dolgozók számára is kedvezményeket kíván biztosítani, valamint lehetővé válna, hogy az egyetemi szolgáltatásokat is igénybe tudják venni ilyen formán az érintettek. Másodlagos cél pedig egy olyan ösztöndíj program kialakítása, aminek az anyagi háttérét a pénzhelyettesítőnk fedezetéül lekötött betét kamatai biztosítanák. A modell felállításánál fontos szempont annak bővíthetősége, hiszen egy sikeres rendszer esetén fontos azt a lehető legnagyobb részre kiterjeszteni, természetesen a régió korlátait figyelembe véve, hiszen a helyi pénz legfontosabb jellemzője, hogy elkölteni csak egy területen lehetséges.

2. SZAKIRODALOM

2.1. SILVIO GESELL ÉS MUNKÁSSÁGA

(Ágnes Gy. (2010): *Silvio Gesellről.*)

Johann Silvio Gesell 1862. március 17-én született. Gazdag német – argentin kereskedő, pénzügyi szakember és a *Freiwirtschaft* (Szabad gazdaság) – elmélet megalkotója volt. Munkásságát az argentin válság ösztönözte.

Természetes gazdasági rend című tanulmányában, a pénz, mint *Freigeld* (szabadpénz) jelenik meg. Ebben az új módszerben látta a megoldást a helyi gazdaságok felvirágoztatására. A tanulmány szerint ezeket a pénzeket helyben bocsájtják ki. A fizetőeszközök értékét érvényesítő bélyegek megvásárlásával és felragasztásával lehet megtartani. Mivel ezeknek a pénzeknek a felhalmozása rendszeres költségeket von maga után, vagyis használati díjat szednek a pénzre, így a pénz és az áru tulajdonosa is egyaránt próbál megszabadulni tőle. Például: egy 100 márkás bankjegyet havi 0,5% értékért, vagyis havi 50 Pfennigért lehetne aktiválni. Ez a módszer kétségtelenül megnöveli a pénz forgási sebességét, amely a gazdaság élénkítésének megkérdőjelezhetetlen módja. A forgási sebesség növelésén kívül több előnye is volt, melyek elsősorban a helyi gazdaságokra voltak hatással. Hiszen a vásárló erő exportálását is nehezebbé tette, valamint, mivel ezeket a pénzeket csak helyben fogadták el, így egyértelműen jótékony hatása volt a helyi vállalkozások bevételeinek növelésére is. További tulajdonsága ennek a típusú pénznek, hogy negatív kamatozású. Ellenben legnagyobb hátránya, hogy az emberek likviditási igényét elhanyagolja mivel felhalmozni

nem praktikus. De az embereknek szüksége van bizonyos mértékű tőkére ahhoz, hogy likvidek legyenek.

2.2. A SZABAD PÉNZRENDSZER

(Ágnes Gy. (2010): *Silvio Gesellről.*)

(Dr. Bánocz J. (2012): BANKOK, Gesell és a helyi pénzek. *I Alternatív finanszírozási stratégiák tudományos konferencia.* CD melléklet – Sopron 2012.okt.03)

A rendszer lényege hogy a pénzt, mint hatalmi eszközt ne lehessen használni, hanem elsősorban cserekereskedelmi eszköz legyen. A hagyományos pénzeket szabadon lehet felhalmozni és elkölteni a világban, melynek következménye, hogy hatása van a keresletre - kínálatra, a beruházásokra, az árfolyamokra. Így lehetőség nyílik arra, hogy spekulációs eszközként működjön. A folyamatos beavatkozások következményeként pedig megindulnak, az inflációs - deflációs folyamatok, megjelenik a munkanélküliség.

Gesell módszere kiküszöbölné ezeket a problémákat azáltal, hogy átszervezné a pénzügyi intézményét. Ebben a modellben a pénz felhalmozása, és visszatartása plusz terhet ró a pénz birtokosára. Így a pénz újra csereeszköz lenne elsősorban, illetve lehetőség lenne a forgalomban lévő pénz mennyiségét a kínálatához igazítani. A közgazdászok szerint a tőkés gazdaság alappillére a folyamatos gazdasági növekedés kényszere, míg a szabad gazdaság pártolói szerint a növekedések mutatói nem mérik a társadalmi jólétet. Márpedig a cél, hogy a társadalom életszínvonala emelkedjen. Minden szakember egyetért abban, hogy ezen ellentmondás miatt a tőkés gazdaságot át kell alakítani, de a fő kérdés, hogy hogyan? A piacgazdaságot és az ártermelést megszüntetni nem lehet, mivel annak formái, ahogy a hatalmas magántulajdonok keletkeztek nem mindig felismerhető. Másik szokatlan megoldás a kamatgazdaság megszüntetése, mivel a kirótt kamatok mögött semmilyen hasznos tevékenység nem áll, és így egyesek szerint a kizsákmányolás eszköze. Gesell egyik művében megemlíti az „őskamat” fogalmának eltűnését, ami annyit tesz, hogy a bankok egy megtisztított kamatot használnának, ami a közvetítés díjából és egy kockázati díjból tevődne össze, ami az egyensúlyi sávban mozogna. Így mondhatjuk, hogy a bankok gyakorlatilag haszonszerzés nélkül nyújtanának pénzt, ami egyértelműen elősegítené a gazdaság fejlődését.

Gesell javaslata szerint érdekelté kell tenni a pénztulajdonosokat abban, hogy elköltsék vagyonukat, hiszen ha tudják, hogy felhalmozott pénzük következő hónapban kevesebbet ér majd, akkor nem érdekük azt maguknál tartani. Ennek következménye egy folyamatosan forgásban lévő pénz. A pénz tulajdonosoknak ebben a rendszerben nem azért van pénze, mert

nem vásárolnak, hanem mert vásárolnak. A reform következményei a következők lennének a szakember szerint:

- A kamatok nullára csökkennének, ezáltal megszűnne a kamatgazdaság kizsákmányoló tevékenysége.
- A különböző társadalmi kasztok közötti különbségek elmosódnának. mivel a vagyonosok felélnék a tőkéjüket, és termelő vagyont képeznének a szegényebbek számára.
- Az őskamat megszűnne, a termelést segítő beruházások száma megnövekedne
- Megszűnnének a termelési válságok és a munkanélküliség.
- Stagnáló lenne az árszínvonal, ami elősegítené a szakemberek hosszabb távra való tervezését. Ez pedig az infláció megszűnésével járna.

2.3. SZABAD PÉNZ

(Palkó S. (2011): – A helyi pénz bevezetésének lehetőségei a kereskedelmen keresztül)

A szabadpénz egy olyan utalvány, amelynek átruházásával létrejön a másodlagos piac. Fontos különbség a helyi pénz és a különböző utalványok például: étkezési jegy között, hogy ez egy lejárat nélküli fizetési eszköz.

Jelentősége abban rejlik, hogy bár globálisan nem okoz jelentős változást, de régiós szinten kedvező hatásai vannak. Kettős funkciót tölt be, egyrészt összekapcsolja a helyi piac szereplőit, másrészt kiegészíti az ország törvényes fizetőeszközével való kereskedelmet. Működésének sikerességét abban lehet mérni, hogy milyen plusz bevételeket tudnak a piaci szereplők realizálni.

Fontos megemlíteni, hogy a helyi pénzek kibocsájtásához feltétlen szükség van száz százalékos fedezetre valamely banki vagy hitelintézetnél, mivel biztosítani kell a pénzt használók számára a folyamatos beválthatóságot. Ez a fedezet hosszabb távon kamatozni fog és az ebből befolyt jövedelmet tekinthetjük a pénzteremtés hozamának. Ezeknek a bevételeknek egy része fedezi a pénzteremtés költségeit. Ilyenek például a pénz kibocsájtással járó költségek, valamint az emlékebe elrakott vagy éppen megsemmisült bankjegyek pótlásának költsége.

Legnagyobb előnye, hogy az adott régió belül fellendíti a gazdaságot, elősegíti a társadalmi összefogást, és öntudatot, miközben pozitív hatással van az életszínvonalára is a térségben élőknek. Kereskedelemre gyakorolt hatása mai világban kifejezetten fontos, mivel mára minden felgyorsult. A különböző, máshol termelt áruk könnyen eljuthatnak más régiókba, országokba. Mivel sok esetben ezen áruk olcsóbban beszerezhetők, mint a helyben

megtermelt termékek, ezért ez elsősorban a nagy multi cégeknek kedvez, míg a kis és közép vállalkozások forgalma visszaesett. A szabad pénzek használata viszont nem terjed ki a multi cégekre, csak a kis és középvállalkozásokra, így lehetőséget biztosít számukra forgalmuk növelésére. A forgalom növelésének másik módja, ha a vállalkozások a helyi pénzek elfogadásán kívül különböző kedvezményeket biztosítanak a használóknak, így tovább ösztönözhetik őket a pénz használatára, valamint további bevétel növekedést generálhatnak. Ha megfelelő számú elfogadó hely jön létre, akkor elérhető, hogy a multinacionális cégek is becsatlakozzanak a rendszerbe és elfogadják a helyi pénzeket. Ennek következményeként megnőhet a helyi beszállítók száma és ez tovább erősítheti a régió gazdaságát.

A helyi pénzek sikerességét nagyban befolyásolja, hogy az önkormányzatok hogyan állnak hozzá a pénzhelyettesítő bevezetéséhez. Alapvetően 4 módot különböztethetünk meg. Ilyen a *Passzív elutasító*; ebben az esetben az eredmények nagy valószínűséggel elmaradnak, mivel a helyi közhatalom minden oldalról támadni fogja a helyi pénzt. Második eset mikor az önkormányzat *Passzív*, de *elfogadó*; ilyenkor az önkormányzat elfogadja és támogatja a helyi kezdeményezést, de elvi bizonytalanságból nem csatlakozik a rendszerhez. Jó példa erre a Soproni Kékfrank ahol a helyi pénzt a HA-MI-ÖSSZEFOGUNK Korlátolt Felelősségű Európai Szövetkezet hozta létre. A harmadik eset mikor az önkormányzat *Aktív és elfogadó*. Ilyenkor az önkormányzat becsatlakozik a rendszerbe, és maga is elfogadó hely lesz. Ezzel lehetőség nyílik arra, hogy közte, és a magánszféra közötti tranzakciók egy része helyi pénzben történjen meg. Az utolsó eset mikor az Önkormányzat nem csak *Aktívan* részt vesz, de kezdeményezőként is *szerepet vállal a helyi pénz bevezetésében*. Ebben az esetben a pénz kibocsájtásához szükséges fedezet egy részét vagy akár az egészet rendelkezésre bocsájtja, illetve elfogadó és beváltó helyként is megjelenik. Bizonyos példák azonban bebizonyították, hogy az önkormányzatok támogatása nélkül is működhet egy pénzhelyettesítő hatékonyan. A svájci WIR esetében az önkormányzatok semmilyen szinten nem vesznek részt a pénzhelyettesítővel kapcsolatos tevékenységekben. Mégis az egyik legkiemelkedőbb eredményeket elért rendszer.

2.4. SZABAD PÉNZRENDSZEREK A 1929-ES GAZDASÁGI VÁLSÁG UTÁN

2.4.1. wörgli kísérlet

(Wolfgang U. (2011): A wörgli csoda.)

Korábban már említettem Gesell tanulmányát a szabad pénzrendszerről, illetve a kamatmentes gazdasági tevékenységről. Néhány település a 1929-es gazdasági válság

hatására kipróbálta ezeket a rendszereket a gyakorlatban is. Ilyen település volt Wörgl is ahol 1932-ben vezették be.

Wörgl közösség Tirolban, Salzburg és Innsbruck között található. 1911-ben mezővárosi majd 1951-ben város rangot kapott. A városban cellulózgyár, téglagyár, valamint két fűrésztelep volt, ami folyamatosan ellátta munkával az ott lakókat. Ennek a következtében 1900 -1920 között a lakosság száma 648-ról 4427-re nőtt. A település lendületes fejlődése 1929 októberéig tartott. A gazdasági világválság Európára is rányomta bélyegét. Wörgl-ben a munkanélküliek száma emelkedni kezdett majd a 1932-re elérte a 350 főt. A munkanélküliek napi segélyt kaptak, amit a polgármester személyes felkeresésével tudtak megszerezni. A polgármester olvasta Gesell könyvét, és úgy döntött megpróbálja bevezetni a szabad pénzrendszert. Miután ismertette terveit a város lakóival, a jóléti bizottság elé tárta terveit, és hosszas viták után végül bevezetésre került. A rendszer olyan jól működött, hogy azóta is a Wörgli csoda néven emlegetik. A kibocsájtott pénzt nem csak árucserére, hanem adók, illetékek befizetésére is lehetett használni. Ahhoz hogy a pénzeszközöket használni lehessen havonta 1%-os forgásbiztosítási illetékkel kellett őket érvényesíteni, így a tulajdonosoknak érdekükben állt elkölteni. Ennek következtében ennek a pénznek 13-szor nagyobb volt a forgási sebessége, mint a nemzeti valutának. Az önkormányzat a kibocsájtott pénz mennyiségével azonos mértékű Schillinget helyezett el egy helyi takarékszövetkezetnél, így biztosítva a lehetőségét, ha a kereskedők vissza akarnák váltani a pénzt.

A legkiemelkedőbb eredményei a rendszernek:

- A munkanélküliség 25%-kal csökkent, miközben az országos mutatók folyamatosan növekedtek.
- A pénz átlagosan naponta fordult.
- A napi forgás miatt az egységnyi pénz 365 szoros munka elvégzéshez járult hozzá.
- A termelés visszaesése leállt.
- A lakosok újra tudtak adót fizetni, sőt sok esetben előre befizették azt, hogy mielőbb elkölthessék a fizetésüket.
- A városban folyamatos innovatív tevékenységeket tudtak folytatni, mint például: építkezések, csatornázás.

A rendszer világ szerte elismerté vált, több helyen is publikálták. 1933 júniusában egy előadást követően 170 ausztriai polgármester állt a szabad pénz bevezetése mellett. De mivel a jegybank érdekeivel nem egyezett a szabad pénz elterjedése Ausztria szerte, a wörgl-i szabad pénzt törvénysértésre hivatkozva betiltottak. A város ugyan ellenszegült a tilalomnak, és peres eljárást indítottak, amelyet a Bécsi Közigazgatási Bíróság elutasított 1933. november 18.-án.

2.4.2. wära jegy

(Palkó S. (2011): – A helyi pénz bevezetésének lehetőségei a kereskedelmen keresztül)

Nem csak Wörgl-ben próbálkoztak a válságot Gesell módszerével kiküszöbölni. Németországban Ulm és Schwanenkirchen vezette be a Wära jegyeket, melyek hasonlóan működtek, mint a korábban bemutatott wörgl-i helyi pénz. Ugyanúgy havonta kellett 1%-os névértéken megújítani őket, itt is célszerű volt ebből kifolyólag mihamarabb elkölteni. A fizetőeszközök mögött márka volt elhelyezve fedezetként. Ami igazán nagy különbséget jelent Wörgl-höz képest, hogy 1930-ban ilyen pénzhelyettesítőben 50000 Wära hitelt kapott a helyi bánya, amely ennek köszönhetően újra megkezdhette működését és 60 embernek adta vissza a munkáját. Ennek hatására egyre több üzletember csatlakozott, és használni kezdték a Wära-t. Sajnos a német jegybank attól tartott, hogy a Wära kiszorítja a márkát így 1931 októberében a berlini kormány betiltotta a helyi, és cserepénzek alkalmazását.

2.5. HELYI PÉNZRENDSZEREK NAPJAINKBAN

2.5.1. LETS

(http://en.wikipedia.org/wiki/Local_exchange_trading_system)

A LETS (Local Exchange Trading System) rendszerek elsősorban az angolszász területeken terjedtek el, ezeken belül is azokon a részekon, ahol magas a munkanélküliség. Az Egyesült Királyságban közel 450 ilyen csoport alakult. A legnagyobb létszámmal viszont Sydney-ben van jelen 1800 taggal.

A csoport tagjai elsősorban szolgáltatásokat cserélnek egymással, mint például korrepetálást, gyermek felügyeletet, takarítást vagy ház körüli munkákat. Ahhoz hogy ezek a csoportok jól működjenek, elengedhetetlen a csoporton belüli összefogás, hiszen elsősorban egymás megsegítésére alakulnak. A cserefolyamatok gazdasági megtakarításokkal járnak, ezáltal jobban ki tudják használni az erőforrásokat a LETS tagjai.

Ha valamely tag szolgáltatást nyújt egy másik tagnak, a számlavezető feltünteti a megfelelő helyen a negatív valamint a pozitív változást az egyenlegeken. A rendszer előnye, hogy nem annak kell viszonzni az adóságunkat, akitől kaptuk a segítséget, hanem a közösség bármely tagjának. A listát folyamatosan frissíteni kell pontosan ebből az okból, hiszen a tagok száma és a használható eszközök szolgáltatások is folyamatosan változnak.

Fontos ennél rendszernél, hogy meg kell határozni pozitív és negatív oldalon is a határokat, hogy a közösség egy tagja se tudjon túlzottan eladósodni. Jó példa ennek fontosságára az első ilyen jellegű rendszer, amelyet Michael Linton munkanélküli kanadai

férfi alapított. Ebből a rendszerből még hiányoztak a korlátozások, így rövidtávon lettek eladósodott tagjai a közösségnek, ezáltal nem volt fenntartható a rendszer.

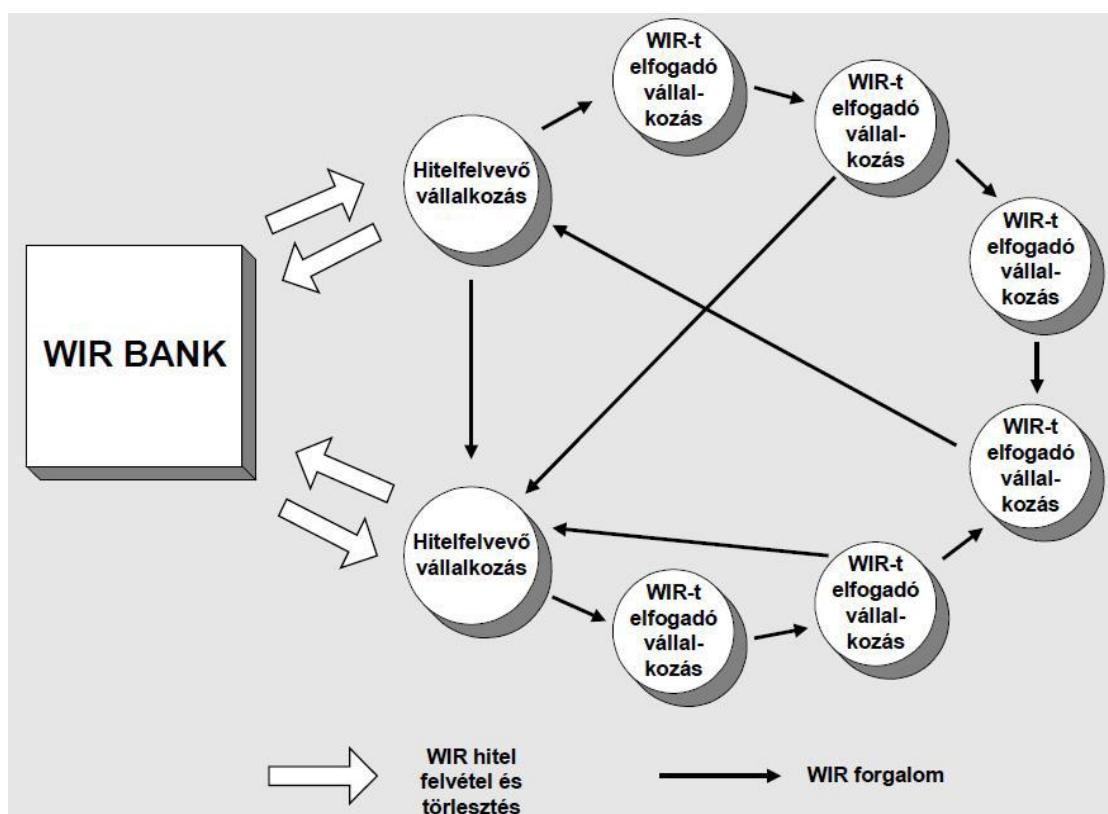
2.5.2. WIR

(Forrás: www.wirbank.ch)

A WIR az 1929-es gazdasági válság után jött létre Svájcban, és több mint 70 év után jelenleg is működik. Mára a WIR pénze (CHW) Svájcban teljes értékű második pénzként működik.

A rendszer lényege, hogy a WIR-t bankoktól azok igényelhetnek kölcsön, akik önkéntesen kívánnak csatlakozni a rendszerhez. A hitelek elsősorban beruházásokra lehet felvenni, épületvásárlásokra, felújításokra, építkezésekre, stb. Az összeget vagy kombinált konstrukcióban kapják meg a hitelt felvevők, ilyenkor a pénz egy részét Frankban, míg a másik részét WIR számlapénzben kapják. Vagy a felvehetik a teljes összeget WIR számlapénzben is. Törleszteniük viszont WIR-ben kell a tőkét, a kamatokat pedig CHF-ben, amire úgy tehetnek szert, hogy a vállalkozás WIR pénzt fogad el a fogyasztóitól, ezzel húzó erőt teremt a gazdasági kör szereplőinek.

A rendszer stabilizáló hatást fejtett ki a gazdaságra, megfigyelhető, hogy a svájci frank hitelek drágulásakor megnövekedett a jelentőségük.

1. ábra A WIR működése

2.6. HELYI PÉNZEK MAGYARORSZÁGON

2.6.1. Soproni Kékfrank

(<http://www.kekfrank.hu/>)

2009 szeptemberében alakult a HA-MI-ÖSSZEFOGUNK Korlátolt Felelősségű Európai Szövetkezet melynek elsődleges célja Sopron városának és a környékének gazdasági felélénkítése, serkentése. A szervezet tagjai között tudhatja a Nyugat Magyarországi Egyetemet, a Soproni Kereskedelmi és Iparkamarát, a Sopron és Vidéke Iparkamarát és több nagyszabású helyi vállalatot is. Hazánk történelmében ez az első alkalom, hogy valaki ilyen jellegű tevékenységbe kezdett.

Céljaik megvalósításához Soproni Kékfrank néven utalványokat bocsájtottak ki 500, 1000, 2000, 5000, 10000 és 20000-es címletben. A Kékfrank működési modelljébe nincs beépítve folyamatos leértékelés, nem kell őket fix időközönként aktiválni, lejárat nélküli utalványnak számítanak, de nem alkalmas megtakarításra mivel a bankokban nem lehetséges elhelyezni betétként.

Az elterjedés egyik gátló tényezője az önkormányzat passzív viselkedése, mivel ilyen formán sem adókat sem illetékeket nem lehetséges fizetni jelenleg a régióban.

2.6.2. Balatoni Korona

(<http://www.balatonikorona.hu/>)

Szemben a Soproni koronával mely egy alulról a vállalkozások által megszervezett helyi pénzrendszer a Balatoni Korona egy felülről, önkormányzatok által megszervezett tevékenység eredményeként jött létre. Balatonalmádi, Balatonfüred, Litér, Nemesvámos, Tihany, Várpalota és Veszprém önkormányzatai közös erővel hozták létre a jelenleg még nagyon fiatal Balatoni Koronát. Céljaik a helyben keletkező gazdasági erő megtartása és az egyedi szellemi-kulturális örökség ápolása.

Tulajdonságait tekintve nagyban hasonlít a Kékfrankra, hiszen ez sem kamatozik, Forint fedezet áll mögötte, és csak helyben elkölthető. Ezen utolsó tulajdonsága kifejezetten fontos a régió számára mivel számítások szerint minden fogyasztók által elköltött 100 Ft-ból 70 elhagyja a régiót. Nagy különbség, hogy itt az önkormányzat, mint kibocsájtó, aktív résztvevője a folyamatnak, így elfogadóként is működik, ezáltal egyes adók, illetve tartozások bizonyos szintű kiegyenlítésére alkalmas a Balatoni Korona. Ez valószínűleg nagyban elő fogja segíteni a pénzhelyettesítő elterjedését.

3. ANYAG ÉS MÓDSZER

A modell alapja egy vidéki felső oktatási intézmény melyet az OTDK formai követelményeinek eleget téve nem kívánok megnevezni, és a továbbiakban a Kísérleti Mikrokörnyezet rövidítve KM néven fogom említeni. Az cél a következő lenne; a KM-hez tartozó szolgáltató és kereskedelmi egységek forgalmának fellendítése, valamint egy olyan ösztöndíj rendszer kiépítése, amellyel hátrányos helyzetű, költségtérítéses diákok helyzetén lehetne javítani. Mindezt egy helyi pénzrendszer segítségével, a bevezetett új pénzhelyettesítő neve pedig Krajcár lenne.

Az célkitűzés első felének teljesítéséhez szükséges ismertetni az KM területét, illetve néhány technikai információt, működési adatot. A KM-hez jelenleg 3026 hallgató tartozik, amiből 1754 államilag finanszírozott. Az KM dolgozóinak összlétszáma 1061. Az államilag finanszírozott hallgatók átlagosan 13 000 Ft havi ösztöndíjat kapnak. A dolgozók összes éves bruttó bérkifizetése pedig 2 980 000 000 Ft. Jelenleg az KM területén több szolgáltató és kereskedelmi tevékenységű vállalkozás van jelen, ezek listája a következő:

- Bolt, amely általános élelmiszerek továbbá helyben készített, hideg élelmek értékesítésével foglalkozik
- Vendéglátó egység, amely kávézóként és étteremként működik
- Jegyzet bolt
- Szórakozó hely, amely heti 2 alkalommal van nyitva
- Kísérleti és tanüzem ahol helyben termelt élelmiszereket elsősorban zöldséget, gyümölcsöt illetve hús és tejtermékeket vásárolhatnak, a dolgozók és diákok
- Lovas akadémia, amelyet a modellel kapcsolatos számításoknál nem veszünk figyelembe. Mivel az akadémia bevételeit nem helyi dolgozók és diákok teremtik elő, hanem külső rendezvényekre való bérbeadással képzik.

Az egyetemen továbbá több kollégium is működik, amelyek 830 személy részére tudnak szállást biztosítani. Jelenleg 795 diák lakik a kollégiumokban Az üres szobák bérletére az kollégium lehetőséget biztosít külsős személyek számára, illetve igénybe vehetőek egyszeri szállásként is térítés ellenében. A vizsgált elképzelés az, hogy a dolgozók fizetésük egy meghatározott százalékát, amelynek megalapításakor a KSH 1 főre jutó éves fogyasztását is figyelembe vesszük (Melléklet 2), Krajcárban kapnák. Valamint az államilag finanszírozott tanulók ösztöndíjuk 10%-át is ebben formán kapnák meg. Természetesen lehetőséget biztosítana az egyetem, hogy bárki szabadon vásároljon Krajcárt. A modell felállításakor minden KM területén található szolgáltató vagy kereskedelmi tevékenységet folytató céget elfogadó helyként tekintünk, és feltételezzük, hogy 5% kedvezményt biztosítanak a Krajcárral

fizetők számára, valamint az egyetem fizetős szolgáltatásainak körében is elfogadja. Így lehetőség van a kollégiumok, tandíjak, késedelmek, és egyéb díjak befizetésére is helyi pénzben. A technikai adatokat ismerve megpróbálom kiszámolni a kibocsájtáshoz szükséges pénztömeget. Ezt az összeget egy helyi takarékszövetkezetben fedezetként le kell kötni így mértéke meghatározó fontosságú. Majd szükséges kiszámolni az egy főre jutó átlagos fogyasztást a KM területén a diákokra és dolgozókra, majd a dolgozók, és diákok egy főre jutó havi Krajcárban történő bevételeivel összehasonlítva megállapítani az átlagos bevétel növekedést havonta, illetve évente.

A célkitűzés második feléhez azokat az információkat kell felhasználni, amelyek megmutatják a pénzhelyettesítő kibocsájtásakor fedezetként lekötött összeg mértékét. Valamint, hogy ennek az összegnek mekkora éves kamata a jegybank által meghatározott kamatlábak (2012. szeptember 26.-tól 6,5%) mellett. Így megtudhatjuk, hogy a kapott kamat hány államilag finanszírozott tanuló ellátását fedezi. Jelenleg egy költségtérítéssel hallgató féléves tandíja 140 000Ft.

A számításhoz szükséges adatokat a Hallgatói Önkormányzat, a Tanulmányi Iroda, és az 2011-es költségvetés, az www.mnb.hu/Jegybanki_alapkamat_alakulasa weboldal, valamint a szolgáltató és kereskedelmi vállalatokkal való információ szerzés során sikerült beszereznem.

4. VIZSGÁLAT

4.1. SZÁMÍTÁS ALAPADATAI:

Hallgatókkal kapcsolatos adatok :

Összes hallgató: 3026 fő

Költségtérítéssel hallgatók: 1272 fő

Államilag finanszírozott hallgatók : 1754 fő

Átlagosan fizetett tanulmányi ösztöndíj: 13 000 Ft/fő/hó

Foglalkoztatottakkal kapcsolatos adatok:

Teljes dolgozói létszám: 1061 fő

Bruttó bérkifizetések összesen 2 980 000 000 Ft/év

Kollégium adatai:

Férőhelyek száma: 830 fő

Kollégiumban ellátottak száma: 795 fő

Bevételek: 152 519 000 Ft/év

Egyéb szállás szolgáltatások bevétele: 4 588 000 Ft/év

KM területén működő szolgáltató, és kereskedelmi egységek forgalmi adatai:

Kísérleti és tanüzem: 23 310 000 Ft/év

Étterem: 12 000 000 Ft/év

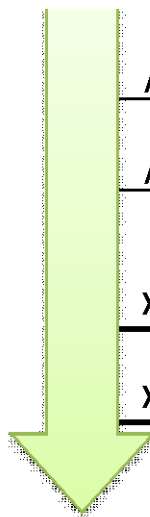
Jegyzet bolt: 4 800 000 Ft/év

Szórakozó hely: 27 500 000 Ft/év

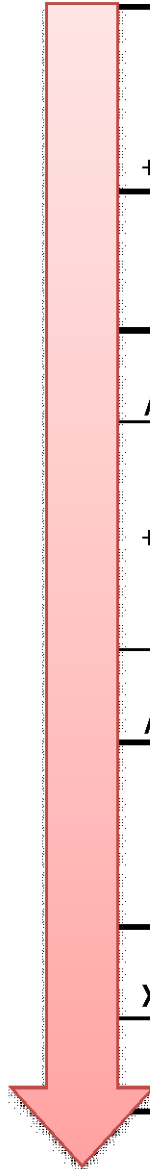
Bolt: 24 800 000 Ft/év

4.2. SZÁMÍTÁS

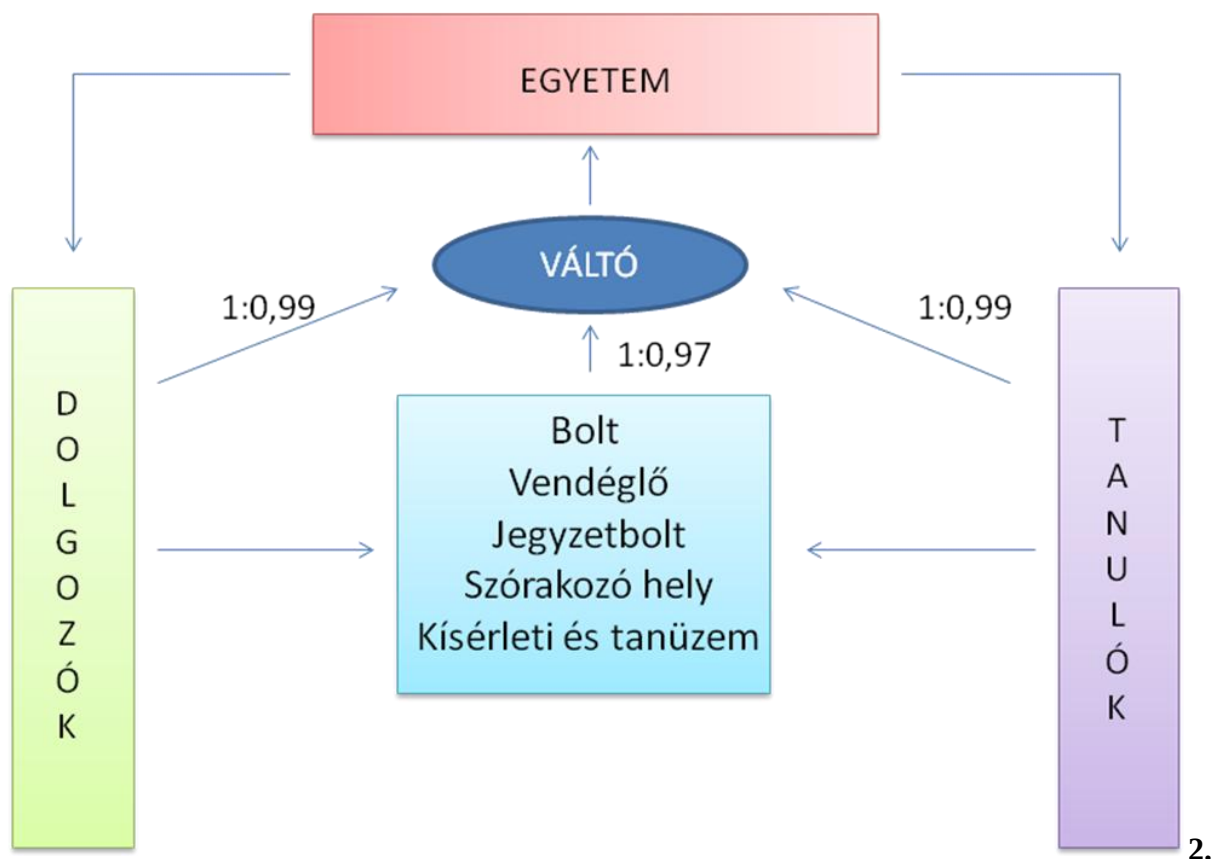
1 főre eső átlagos fogyasztás (figyelembe véve a kollégiumot):		
	152 519 000	Kollégium I
	4 588 000	Kollégium II
	23 310 000	K. és T. üzem
	12 000 000	Étterem
	24 800 000	Bolt
	4 800 000	Jegyzet Bolt
+	27 500 000	Szórakozó hely
	249 517 000	Az éves teljes fogyasztás
/	(3026+1061)	Hallgatók és Dolgozók létszáma
	61 051	1 főre jutó éves fogyasztás
	5 088	1 főre jutó havi fogyasztás (12 hó/év)
	6 105	1 főre jutó havi fogyasztás (10 hó/év) (az egyetem júl.31 és szept. 1 között zárva van)
1 Hallgatóra eső ösztöndíj mértékének megállapítása		
	13 000	1 hallgató átlagos ösztöndíja
	1 300	1 hallgató átlagos ösztöndíjának 10% (túl alacsony a fogyasztás mértékéhez viszonyítva)
	6 105	1 főre jutó havi fogyasztás
/	1 300	1 hallgató átlagos ösztöndíjának 10%
	4,69	1 főre jutó havi fogyasztás és a 1 hallgató átlagos ösztöndíj 10%-nak aránya
	6 500	Ahoz hogy növekedést érjünk el a hallgatói ösztöndíjak 50% kell pénzhelyettesítőben
X	1 754	Államilag finanszírozott hallgatók létszáma
	11 401 000	A hallgatói pénztömeg kibocsájtáshoz szükséges fedezet

	2 980 000 000	Összes Dolgozó éves teljes bruttó bére
/	12	hónapok száma
	248 333 333	Összes Dolgozó Havi Bruttó bére
/	1 061	Dolgozók Száma
	234 056	1 Dolgozóra eső havi átlagos Bruttó bér
	151 922	1 Dolgozóra eső havi átlagos Nettó bér
X	0,1	10%
	15 192	1 Dolgozóra eső nettó bérkifizetések 10%-a
X	1 061	Dolgozók Száma
	16 118 712	A Dolgozói pénztőmeg kibocsájtáshoz szükséges fedezet

Pénzhelyettesítő fedezete		
	11 401 000	A hallgatói pénztőmeg kibocsájtáshoz szükséges fedezet
+	16 118 712	A dolgozói pénztőmeg kibocsájtáshoz szükséges fedezet
	27 519 712	Szükséges pénzfedezet mértéke
Várható forgalom változás mértéke		
	249 517 000	Korábbi éves forgalom összesen
/	12	Hónapok száma
	20 793 083	Korábbi havi forgalom összesen
	27 519 712	pénzhelyettesítő kibocsájtása havonta
+	6 471 936	további átlag fogyasztások
		Költség térítéses hallgatók(1272) * az átlagos havi fogyasztás 12 hónapra(5088)
	33 991 648	új havi forgalom összesen
/	20 793 083	Korábbi havi forgalom összesen
	163%	A forgalom növekedése a korábbi időszakról 63%-os
Ösztöndíj program		
	27 519 712	Szükséges pénzfedezet mértéke
X	0,065	jegybanki kamatláb
	1 788 781	A fedezet éves kamata
	140 000	Féléves tandíjak ára
	12,78	megközelítőleg 13 félév tandíját fedezi az éves kamat

2.ábra: a pénzhelyettesítő körforgása

4.3 A HELYI PÉNZ MENNYISÉGÉNEK BECSLÉSE A KERESKEDELEM KIADÁSI OLDALÁRÓL

A helyi pénz mennyiségének becslésére vonatkozóan az egyik módszer a kiadási oldal összeállítása. A választás során módszertanilag több megközelítésmódot is alkalmazhatunk. Kézenfekvő megoldás az országos átlagos értékek használata, megközelítő becslésre ez alkalmas is lenne. Módszertanilag ennél pontosabbnak tartom, ha az egy főre jutó kiadási összegeket egy régióra vetítve számoljuk ki adott kistérség esetében, illetve a megyei jogú és vidéki nagyvárosok kategóriáját használjuk a KM esetében. A harmadik becslési módszer az lehetne, ha egyes fogyasztói csoportokat képeznénk és azok kiadásait kiadási csoportonként becsülnénk meg. Tekintettel arra, hogy az egyes csoportok tekintetében még a KM-re vonatkozóan is nehéz lenne egy ilyen dolgozat keretében becslést adni, elemzésemben a második módszerre támaszkodhatunk.¹

¹ Egy ilyen becslés az egyetem vonatkozásában a későbbiekben természetesen elvégezhető. Ekkor a kiadások felmérése érdekében egyetemi oktatók, egyetemi egyéb alkalmazottak és egyetemi hallgatók csoportokat lehetne képezni. Mélyebb bontáshoz lényegesen több munka lenne szükséges (bérjegyzékek segítségével alcsoportok képzése), mivel azonban az egyetemen kívüli jövedelmekről nem lehetne információt gyűjteni, ezért e részletes elemzés sem mutatna sokkal pontosabb képet.

A KSH adatai szerint Magyarországon 2010-ben előbbi körben évi 665.490 Ft/fő, utóbbiak körében 824.740 Ft/fő összes kiadással számolhatunk. Ezt beszorozva a kistérség, illetve az KM vonzáskörének létszámával, 123.000, illetve 4087 fővel, 81.855 millió Ft-ot, illetve 33.707 Ft-ot kapunk.

Kistérség		Megyei jogú városok
665490		824740
	lakásfenntartás (bérleti díj,	
164957	energiaköltségek stb.) teljesen	204226
16544	egészségügy	20151
36470	közlekedés	15735
447519	korrigált kiadási összeg	584628
	létszám	4087
123000		
55044,837	korrigált kiadási eredményt	2389,375

2. táblázat:

1 főre jutó kiadások főbb kiadási tételek szerint COICOP csoportosításban

összesen: 665.490 824.740

(forrás: KSH)

Módszertanilag tovább finomítva számításainkat, a lakásfenntartás (bérleti díj, energiaköltségek stb.) teljesen, az egészségügy, közlekedés és vendéglátás kiadási főcsoportokba tartozó szolgáltatásokat részben az egyetem képtelen ellátni. Ezért az előbbieket teljesen, utóbbiakat - pontosabb becslés hiányában – 50 %-ban vettük figyelembe. Így a kistérségre vonatkozóan a 665.490 Ft-os végösszeget 164.957 és Ft-tal, a 33.088, 72.940 és 18.723 Ft-os tételek felével csökkentve 447.519 Ft-os korrigált kiadási összeget kapunk. Ezt beszorozva kistérség létszámával, 123.000 fővel, 55.045 millió Ft-os korrigált kiadási eredményt kapunk.

A megyei jogú városok esetében a 824.740 Ft-os végösszeget 584.628 Ft/fő korrigált kiadási értéket kapunk. Ez a KM érintett létszámával szorozva 2.389 millió Ft-os korrigált kiadási eredményt kapunk.

Ezek az értékek természetesen csak igen durva becslésnek foghatók fel, egyfajta felső kereskedelemoldali kiadási tételként. E számokat érdemes végső potenciális értéként kezelni. Az, hogy a kistérség, illetve a KM ebből milyen részarányt hasznosít, illetve hasznosíthat, további elemzéseknek lehet tárgya.

5. EREDMÉNYEK

5.1. HELYI PÉNZ BEVEZETÉSE

A helyi pénzek bevezetésének nincs előre meghatározott protokollja. Mégis, mikor egy közösség saját pénz bevezetését tervezi, célszerű előre meghatározott terv szerint eljárni, és elengedhetetlen figyelembe venni a korábbi esetek tapasztalatait. Fontos, hogy a terv kidolgozásakor figyelembe vegyük a terület sajátosságait, és kellő szabadságot biztosítsunk arra az esetre, ha a folyamat során szeretnénk megváltoztatni valamit. Vagyis olyan struktúrát kell létrehozni, ahol a közösség vezetői által megállapított, és jóváhagyott célokért a közösség különböző szintjein lévő személyek együttesen dolgoznak, miközben folyamatosan tartják a kapcsolatot a vezetőséggel. A közösségi vezetők számára különösen nehéz a folyamat irányítása, mivel nem egyedüli döntéshozók, valamint a folyamat megindításával nem ér véget a feladatuk. A vezetésnek folyamatosan aktívan részt kell vennie a megvalósításban, felügyelnie kell, hogy az milyen irányt vesz, illetve milyen hatásokat vált ki, és ennek megfelelően korrigálni kell, és biztosítani kell az erőforrásokat.

A folyamat megvalósítása pontosan a korábban felsorolt indokok miatt a gazdasági életből ismert „esernyő - stratégiával” tehető sikeressé. Az „esernyő – stratégia” azt jelenti, hogy a vezetés először csak a célokat, és az ehhez szükséges általános irányelveket határozza meg, míg a kidolgozást a közösség különböző szintjeire hagyja. Ezáltal egy olyan mértékű szabadságfok lehetőségét biztosítja, hogy a projekt lépései során szerzett tapasztalatokat azonnal hasznosítani lehet. Amennyiben a folyamathoz bankok, illetve pénzintézetek is csatlakoznak, ez a mértékű szabadságfok mindenképpen redukálódik, mivel a bankkal való együttműködés pontos, és részletes előre tervezést igényel.

5.1.1. a helyi pénzek bevezetések technikai változatai:

A helyi pénzek létrehozásánál figyelembe kell venni, hogy a létrehozó szervezeteknek, a megjelenés formáinak, továbbá a lejárat és a pénzromlás szempontjainak különböző változatit úgy kombináljuk, hogy az adott régió számára a lehető leghasznosabb legyen. Könnyítse és segítse a rendszer elterjedését azáltal, hogy a közösség könnyen tud azonosulni vele.

5.1.1.1. Kibocsájtó szervezeti egysége szerint:

Szövetkezet: Alapvetően a helyi pénzek, vagy közösségi pénzek kialakulásnak két alapvető módja lehetséges; az egyik, amikor felülről szerveződik a folyamat, erről majd későbbiekben írok, a másik mikor egy szövetkezet vagy non-profit kft vezetésével jön létre. Az alulról szerveződés legfontosabb jellemzője, hogy helyi vállalkozók, magánszemélyek,

érdekképviselői csoportok egyesüléséből indul a folyamat. Jó példa erre a Soproni Kékfrank esetén a HA-MI-ÖSSZEFOGUNK Korlátolt Felelősségű Európai Szövetkezet. Valamint a korábban már említett 1929 – 33as gazdasági válsághoz csatolható példák közül a Wära jegy, amit említeni kell itt. Az ilyen szerveződések előnye, hogy biztosan olyan keménymag hozza létre a helyi fizetőeszközt, akik teljes mellszélességgel kiállnak az ideológiájuk, elképzelésük mellett, miszerint meg kell erősíteni egy adott régió gazdaságát. De sajnos nem jelenti azt biztosan, hogy a kezdeményezést az önkormányzat is támogatja majd, már pedig ahogy azt korábban bemutattam a sikeres működés elengedhetetlen feltétele, hogy az önkormányzat aktívan részt vegyen a kezdeményezésben és maga is elfogadóként működjön, illetve kibocsájtóként is. Viszont amennyiben ez elmarad, az nagyban befolyásolja a rendszer sikerét, illetve elterjedésének sebességét.

Önkormányzat: A felülről szervezett helyi pénzek esetén az önkormányzat aktívan részt vesz a folyamatban és maga is kibocsájtó illetve elfogadó. Ezzel nagy mennyiségű helyi pénzt tud a gazdaságba pumpálni már a kezdetektől, és nagyban növeli az emberek bizalmát is a helyi pénzekkel szemben. Természetesen ilyenkor is lehetőség nyílik arra, hogy a különböző érdekképviselők, vállalkozások csatlakozzanak a folyamathoz, de magát a folyamatot az önkormányzat fogja a legfelsőbb szinteken koordinálni. Erre jó példa a Balatoni Korona ahol Veszprém további hat településsel karöltve hozta létre a közösségi pénzét. Illetve remek példa az ilyen szervezésű pénzekre Wörgl.

(Légler N., Kovács T., Vágyi F. (2011): A helyi pénz és az önkormányzat kapcsolata.

Adóz(z)unk a jövőnek? modern pénzügyek, uniós kihívások szakmai konferencia. CD melléklet – Sopron 2011.okt.6-7)

5.1.1.2. Kibocsájtás formái:

Papírpénz: Jelenleg a fogyasztókhoz kapcsolható áruforgalom legfontosabb eszköze. Sok szempontból kényelmes fizető eszköz, hiszen átruházása nem igényel semmilyen technikai háttérrel kis mennyiségben, a tárolása sem jelent problémát. Könnyen lebonyolítható, mint a magánszemélyek között, mint a fogyasztók és az elfogadó helyek közötti csere. Mégis számos olyan tényezővel bír, melyek a mai modern felfogásban már hátráltató tényezőnek bizonyulnak. Ezek közé a tulajdonságok közé sorolhatjuk, hogy ha nincs megfelelően biztosítva, akkor fennáll a hamisítás lehetősége. Viszont a megfelelő biztonság technikai eljárások nagyban növelik az előállítás költségeit. További probléma, hogy amennyiben a használók köre növekedésnek indul, szükséges további bankjegyek kibocsájtása. Szintén fontos megemlíteni, hogy szükséges több címletet is előállítani, hiszen sok esetben tenné már

rövidtávon is tárolhatatlanná az adott pénzt, ha mindössze 1 vagy 2 címletben lenne kibocsájtva. Nem beszélve a felváltás problémájáról. Hiszen ha nem biztosítunk lehetőséget arra, hogy az elfogadó helyek minél pontosabban tudjanak vissza adni ezzel a fizető eszközzel, akkor fennáll a lehetősége, hogy túl nagy mennyiségben halmozódik fel náluk. De a problémák körét növeli, hogy ezek a fizetőeszközök sérülékenyek, tehát biztosítani kell a sérült hibás darabok cseréjét, illetve hogy ha egy használó elveszíti, akkor nagyon kis eséllyel kerül vissza hozzá. Tehát mondhatjuk, hogy a pénz ilyen formán történő kibocsájtása gyors és könnyű áruforgalmat biztosít, főleg az elfogadó helyek és a fogyasztók közt. Valamint a példák is azt mutatják, hogy néhány kivételt leszámítva mindenhol ilyen formán bocsájtanak ki helyi pénzeket. De ennek költségei szempontjából megvan az ára.

Betétszámlák: Tulajdonképpen a folyószámlához kapcsolódó betét, ami ezáltal egyesíti a lekötött betétek magasabb kamatát a látra szóló betétek hozzáférhetőségével. Jelen dolgozatomban csak említést teszek a betétszámlákról, mint lehetséges eszközökről, de a definiálásán kívül nem fordítok figyelmet rá, mivel nem alkalmas mikrokörnyezetben helyi pénzrendszer felállítására.

Elektronikus pénz:

(Gál V., Gáspár B., Dr. Vér K. (2012): Helyi pénz e-pénz formában? *I Alternatív finanszírozási stratégiák tudományos konferencia*. CD melléklet – Sopron 2012.okt.03)

A technológia fejlődésével lehetősége nyílt az embereknek a hagyományos bankjegyeket elektronikus pénzekre cserélni. Napjainkra az elektronikus fizetési rendszerek lefedettsége igen magas. Szinte minden kisebb - nagyobb kereskedelemmel foglalkozó helyen rendelkeznek terminállal, amely segítségével lebonyolítható a fizetés ilyen formában. Használata gyors, biztonságos, és kényelmes, mivel nem szükséges készpénzt magunknál tartani, csupán a használathoz szükséges bankkártyánkat, vagy paypass kártyánkat. Ügyfélkapu rendszerek lévén ma már akár egy telefonról is könnyen el tudunk intézni nagyobb összegű utalásokat is, így a vállalkozások számára is könnyen használható az egymás közötti fizetések lebonyolításához. A tendenciák is azt mutatják, hogy az emberek is egyre kevésbé használják a papír alapú pénzeket. Jó példa Svédország ahol a bankjegyek és az érmék mértéke a gazdaságban mindössze 3% szemben az európai 9%-os átlaggal. További előnye hogy egyszeri kártyaigénylést leszámítva nem igényel semmilyen plusz tevékenységet az elektronikus számlák pedig biztonságosabbak, mint készpénzt magunknál tartani. Fontos megemlíteni Chiemgauer települést ahol jelenleg elektronikus formában történik a helyi pénzek kibocsájtása.

Az elektronikus pénzek törvény által való meghatározását a 1996. évi CXII. törvény 2009. X. 1.-én hatályba lépő módosítása fogalmazza meg hazánkban:

- „5.2. Elektronikus pénz: készpénz átvétele, illetőleg számlapénz átutalása ellenében kibocsátott elektronikus pénzeszközön tárolt pénzérték, amelyet elektronikus fizetés céljából a kibocsátón kívül más is elfogad.
- 5.3 Elektronikus pénzeszköz: olyan készpénz-helyettesítő fizetési eszköz - így különösen értéktároló kártya, számítógép memória - amely az elektronikus pénz tárolására szolgál, és amellyel az ügyfél közvetlenül végezhet fizetési műveleteket.”

Az előző elektronikus pénz definícióra hivatkozik a 2004. évi XXXV., az elektronikus pénzt kibocsátó szakosított hitelintézetre vonatkozó törvény. „(1) Az elektronikus pénzt kibocsátó szakosított hitelintézet olyan hitelintézet, amely elektronikus pénzt és elektronikus pénzeszközt bocsát ki, illetőleg ezzel kapcsolatos szolgáltatást nyújt.” (2004. évi XXXV. törvény)

Alapvetően három típust lehet megkülönböztetni technológiailag; az egyik a hagyományos bankkártya, míg a másik a paypass rendszerrel működő kártyák, illetve van egy harmadik lehetőség is az úgynevezett elektronikus pénztárca.

Bankkártyák: A bankkártyák esetén szükség van egy biztonsági kódra ahhoz, hogy tudjuk használni azt. Ezáltal jóval nagyobb biztonságot nyújt, mint társai. Jelenleg számunka alkalmatlan mivel előállításuk túl költséges és körülményes ahhoz, hogy alkalmazni lehessen.

Paypass kártyák: A paypass típusú kártyát nem kell kiadni az ügyfélnek a kezéből csupán a megfelelő terminálhoz kell pár másodpercig érintenie. A paypass kártyák hátránya, hogy vagy egyáltalán nem, vagy csak egy bizonyos szintű összeg után kérnek pin kódot így elvesztésük a visszaélések miatt magas kockázatot hordoz magában. Mégis a helyi pénzrendszer minél könnyebb működéséhez ez az elektronikus pénzeknek ez a változata a kézenfekvőbb véleményem szerint.

Elektronikus pénztárca: Ezeket a kártyákat előre megállapított összegben lehet megvásárolni, majd az összeg kimerülése után fel lehet tölteni. Az elektronikus pénztárcák pusztán szoftver vagy chipkártya alapúak. Míg a bankkártyával vagy paypass kártyával történő fizetés utólag ellenőrizhető, addig az elektronikus pénztárcával történő fizetés anonim.

Az elektronikus pénzek rendszere közel sem tökéletes, mivel pl. a szolgáltató iparban igen alacsony az elterjedtsége, kevesen használják még mindig a vendéglátó iparban, de számos ágát ide lehetne sorolni a szolgáltató iparnak. A rendszer bevezetése pedig egy adott helyre plusz költségeket jelent az elfogadó helynek, amely ugyan megtérül idővel, mégis

megnehezíti az elterjedést. Ahhoz hogy a helyi pénz elterjedjen kellő mértékben, és ne csak az árucseréje eszköze legyen, hanem beépüljön a szolgáltatások piacára is, elengedhetetlen, hogy minden elfogadó rendelkezzen egy saját számlával a rendszeren belül, valamint egy terminállal. Kisebb mikrogazdaság esetén megoldható ugyan, hogy a terminálok beszerelését és az egyéb adminisztratív költségeket a kibocsájtó állja. De egy robbanásszerű elterjedés esetén, vagy egy nagyobb régiót vizsgálva már ezek a költségek túl magasak ahhoz, hogy a kibocsájtó állja őket. További kérdést vet fel az is hogy kinek kell a kártyák kibocsájtásának összegét állnia, és hogy pontosan kik azok a személyek, akiknek adni kell belőle. Ha a kibocsájtók lehetőséget akarnak biztosítani arra, hogy bárki használhassa a rendszert akkor mindenki számára szükséges biztosítani a rendszer technikai feltételeit, ami egy általam vizsgált mikrokörnyezetben még olcsóbb megoldás is lehet a papírpénz kibocsájtásánál, de egy 50-60 ezer lélekfőt számláló településen akár 25-30 millió forinttal is megnövelheti a bevezetés költségeit. Ez a költség már jóval magasabb, mint ami a készpénz kibocsájtásánál jelenik meg. De komoly szerepet tölthet be, ha mindenki számára lehetőséget biztosítunk ebben a formában már az első perctől az elterjedésben. Ekkora területre megközelítőleg 3500 – 4500 vállalkozás jut, ezeknek csak egy része rendelkezik olyan terminállal, ami alkalmas a rendszerbe való becsatlakozáshoz, a többi számára biztosítani kell azokat, ami ismét felveti a kérdést, hogy a rendszer elterjedését vagy a bevezetés költségeit tartsuk szem előtt, vagy is, hogy kit terheljen a terminálok bekötésének az összege.

Összegezve az elektronikus pénzek és ezen belül is a paypass rendszerek számos előnyt nyújtanak, ha a szükséges technikai háttértámogatást sikerül biztosítani gondolok itt a terminálokra, ügyfélkapu rendszerre, hálózatra, az nagyban hozzá segítheti a helyi pénzek ilyen jellegű elterjedését. Egyszeri kiépítést igényel, amelyet csak bővíteni kell. Mégis elsősorban mikroszinten alkalmasak arra, hogy a helyi pénzeket bevezessék, mivel makroszinten túlságosan magas költségekkel járna a kibocsájtók számára, ellenkező esetben viszont az elterjedése ütközne falba, mivel megfelelő marketing tevékenység esetén is kevesen lennének azok, akik hajlandóak lennének fizetni, hogy csatlakozzanak a helyi pénzt használók köréhez.

5.1.1.3. Lejárat:

Lejárat nélküli: Ha a hagyományos értelemben vett pénzekről beszélünk ezek lejárat nélküli pénzeszközök, de a pénzhelyettesítők között is találhatunk lejárat nélkülieket. Ilyen például a Soproni Kékfrank is. A Svájci kibocsájtású WIR pénznek sincs lejárata, de ezeknél a pénzeknél nincs lehetőség a beválthatóságra, így biztosítva hogy mindenképpen forgalomba maradjon. Azok a pénzhelyettesítők, amik nem rendelkeznek lejáratral még nem töltik be

automatikusan a pénz felhalmozás funkcióját, mert bár ezeket a fizetőeszközöket a háztartások fel tudják halmozni, bankba nem tudják lekötni vagyis nem tudják ilyenformán kamatoztatni. A lejárat nélküli helyi pénzeknek nagy hátránya, hogy kevésbé ösztönzik a felhasználót arra, hogy mielőbb adja tovább, mivel fedezet biztosítja az értékállóságát, és szabadon költheti el akármikor. Ez pedig lassítja a pénzek forgási sebességét, pedig ezeknek a pénzeknek pont ez lenne a lényege.

Lejáratral rendelkező: A lejáratral rendelkező pénzhelyettesítők vagy utalványok legfontosabb tulajdonsága hogy csak egy előre meghatározott időpontig lehet őket felhasználni. Korábban már bemutatott Silvio Gesell által elképzelt és a 1929-es világválság idején is használt helyi pénzek is ilyen típusúak voltak. Azokat havonta kellett megújítani névértékük egy bizonyos százalékaért. A Magyarországon működő helyi pénzek közül a Balatoni Korona rendelkezik lejáratral, bár közel sem olyan röviddel, mint a korábbi társai. A Balatoni Korona Bankjegyeit közel 5 éves lejáratral bocsájtották ki, lejáratuk 2016 dec. 31. Ezzel a módszerrel könnyen lehet biztosítani, hogy a pénzek forgási sebessége nagyobb legyen a hagyományos fizető eszközökkel szemben. Fontos hogy a lejárat sűrűségét úgy definiáljuk, hogy az ne legyen túl sok egy évre vetítve, mivel ha túl rövid ideig érvényes csak az utalványunk vagy helyi pénzünk, akkor a felhasználók esetleg kevésbé fogják preferálni. A lejáratral rendelkező pénzhelyettesítőknek egy másik fontos kérdése, hogy hogyan tudjuk pótolni a lejárt jegyeket, hiszen a piac számára biztosítani kell, hogy mindig megfelelő mennyiségben legyen jelen. Ezek további folyamatos plusz költséget jelentenek a kibocsájtó számára, ami szintén indokolja, hogy a pénzeszközök lejáratának száma ne legyen túl sok egy évben.

5.1.1.4. Pénzérték tartás szempontja:

Romló: Romló pénzről illetve pénzhelyettesítőről akkor beszélhetünk, ha a pénz tartása a tulajdonos számára plusz költségeket jelent, vagyis negatív kamatozása. Az általam már többször említett és bemutatott Gesell féle pénz is ilyen, hiszen a havi megújítás minden bankjegyre fix költséget jelentett a tulajdonosa számára. Jó példa erre a Wära jegy Németországban. Ma már ezekkel a módszerekkel nem lehetne megvalósítani, hogy a pénz negatív kamatozása legyen, hiszen a bélyegek bankóra való ragasztása túl magas kockázattal jár a hamisítás szempontjából. Valamint a felhasználók sem fogadnának el egy olyan pénzt, ami nem csak, hogy plusz költséggel, de még idővel és energiával is járna számukra, hogy használni tudják. Ezért a klasszikus formában vett romló pénz ötletét mára elvethetjük. De maga a negatív kamatozás és a pénztartás költsége ha jól van strukturálva, akkor nem lehet akadálya az elterjedésnek még akkor sem, ha az infláció mára már a köztudatban túlzottan

negatív jelzővé is vált. Természetesen olyan módon kell megvalósítani a pénz ezen tulajdonságát, hogy a használók számára sem plusz időt sem plusz energiát ne igényeljen. Erre kiválóan alkalmas a korábban felvázolt elektronikus pénzrendszer, ahol lehetőség nyílik vagy időszaki, vagy forgalom arányában történő levonások megvalósítására anélkül, hogy a felhasználók számára ez bármilyen plusz tevékenységet jelentene. Chiegauer-ben például pontosan így is jártak el, ott egy értéktartás szempontjából romló pénzt hoztak létre papír formában, így mondhatjuk, hogy ezt a feltevést már a gyakorlat is igazolta. A tudat, hogy pénzünk folyamatosan veszít értékéből egyfajta elsődleges fizetővé tehetné a helyi pénzt, hiszen hasonlóan a bimetális pénzrendszerekhez itt is a gyorsabban értéktelendő pénzeszköz kerülne a forgalomban elsődlegesen.

Romlás nélküli: A romlás nélküli pénzek szemben a romlóval nem rendelkeznek költséggel a pénztartó számára. Ez ugyan növeli a rendszer elfogathatóságát a felhasználók számára, de sokkal kevésbé ösztönzi őket arra, hogy inkább ezt a fizető eszközt használják, mint az ország törvényes fizető eszközét. Ez hosszabb távon lassíthatja a pénz forgási sebességét. Főleg abban az esetben, ha egy lejárat nélküli pénzeszközt hozunk létre romlás nélkül. Erre az esetre példa a Soproni Kékfrank, amely sem lejáráttal sem romlással nem rendelkezik. A Balatoni Korona sem minősül értéktartás szempontjából romlónak, viszont van lejárata.

5.1.2. a bevezetés javasolt lépései:

(Takáts P. (2010): *Egy közösségi pénz bevezetésének projektlépései.*

<http://menedzserkalauz.hu/wp-content/uploads/Tak%C3%A1ts-P-K%C3%B6z%C3%B6ss%C3%A9gi-p%C3%A9nz-bevezet%C3%A9si-l%C3%A9p%C3%A9sei.pdf>)

5.1.2.1. Ébresztő hívás

Ez a tervezési folyamat legelső állomása mikor is a közösség vezetői eldöntik, hogy pontosan mik is azok a célok, amiket szeretnének megvalósítani. Fel kell hívni a közösség tagjainak figyelmét arra, hogy a problémák megoldásához szükség van változtatásra.

5.1.2.2. Partnerek keresése

Az emberek tudatossága alapvetően meghatározza a helyi pénz bevezetésének sikerességét, hiszen ez meghatározó tényezője annak, hogy hányan állnak a tevékenység mellé. Ha a kommunikáció jól sikerül, a vezetők által kezdeményezett tevékenység a közösség számára ismertetésre került. Egy kisebb támogatói csoport létrejövetele szükséges, akik szívükön

viselik a közösség sorsát, és kiállnak a helyi pénz mellett. Ezek az emberek kulcs szerepet töltenek be a tevékenységben.

Egy másik eset mikor érdekcsoportokat, gazdasági társaságokat, gazdasági társulásokat, bankokat keresünk fel és érdekelté tesszük őket, hogy csatlakozzanak. A folyamat sikerességét ugyanis nagyban meghatározza támogatói csoportunk mértéke.

5.1.2.3. Tervezés

Ha a korábban felsorolt követelmények mindegyike teljesült, vagyis a közösség támogatja a folyamatot és a vezetőség is aktív része a folyamatnak akkor léphetünk tovább a megvalósítás felé.

A tervezés folyamata a korábban említett ernyő – stratégia szerint megy végbe, vagyis felülről lefelé van vezérelve. Először is vezető teameket kell létrehozni, amelyek további al - teameket irányítanak, így a felülről jövő utasításokhoz minden közösségi szint alkalmazkodni fog, de egyedi módon.

Fontos figyelembe venni a tervezés során, hogy a tevékenységnek lesznek ellenzői is. Ez elkerülhetetlen, mivel az újtól való félelem, és bizonytalanság az emberi természet egyik alapvető tulajdonsága. Az emberek ellenállásának mértéke a kezdeti időszakban szintén fontos eleme annak, hogy mennyire lesz sikeres a fizetőeszköz.

Ha az akciótervek és a szükséges eszközök mind rendelkezésre állnak, akkor lehet megkezdeni a gyakorlati kivitelezést.

5.1.2.4. Start

A tervezési szakasz lezárulásával megkezdődik a kivitelezés. Ez annyit tesz, hogy a szükséges szerkezeti feltételek biztosítva vannak, illetve a strukturális a tárgyi feltételei rendelkezésre állnak ahhoz, hogy a folyamat a gyakorlatba is működni tudjon. A sikeres indításhoz a régió méretétől függően a lehető legtöbb elfogadó hely jelenléte, illetve a közösség azon irányú törekvése szükséges, hogy a minél több üzletét mind elfogadó sikerüljön bevenni a folyamatba, hogy ezáltal a helyi pénz sikeres legyen

5.1.2.5. Rendszer kiépítése

Ha a korábbi tevékenységek sikeresek voltak, abban az esetben a közösség minden tagja érdekelté válik a helyi pénzek terjesztésében, használatában. De a folyamat további munkát igényel, hiszen az előre meghatározott marketing stratégiákat végig kell vezetni. A vállalkozások és elfogadó helyektől információkat kell gyűjteni és ezeket folyamatosan fel is kell dolgozni annak érdekében, hogy a rendszert a lehető leghatékonyabb formában tudjuk irányítani. A kezdeményezés erősödése egy idő után önmagát is gerjeszti, hiszen ha a dolog sikeres, egyre több elfogadó hely fog csatlakozni. Egy idő után a média figyelmét is felkelti,

amely plusz marketing tevékenységet idéz elő. Végül optimális esetben a bankok is, akik eddig kimaradtak a folyamatból csatlakoznak hozzá.

5.1.2.6. A változások fenntartása

Ha minden korábbi tevékenység sikerrel járt, akkor utolsó feladatunk, hogy a rendszert fenntartsuk. Tulajdonképpen egy újfajta menedzselést kell bevezetni melynek lényege, hogy a vezetőség továbbra is érdekelté tegye a használókat abban, hogy ezt a fizetőeszközt használja. A használók bizalmát és érdeklődését nem szabad elveszíteni ezért, köztudatban kell tartani, és az elért gazdasági és társadalmi eredményekről folyamatosan tájékoztatni kell azokat például: munkanélküliségi ráta csökkenése.

5.1.2.7. Perspektívák

Fontos, hogy a más közeli régiókban működő helyi pénzeket is figyelemmel kövessük, és azok alapítóival fenntartsuk a kapcsolatot, mivel információ csere szempontjából is hasznosak az ilyen irányú kapcsolatok, illetve ezeknek a helyi pénzeknek az összefonódásával nagyobb régiókat-területeket vonhatunk be a programba. Ezzel stabilabbá tehetjük a rendszer működését, miközben növelhetjük annak kiterjedését.

5.1.3. előkészítés és tervezés feladatai:

Ahogy azt már korábban írtam a helyi pénzek bevezetéséhez jól használható a vállalati életben használt ernyő stratégia, mivel a közösség minden szintjének aktivitását igénybe veszi. Ahhoz viszont, hogy valóban hatékony legyen a helyi pénzünk bevezetése fontos, hogy az önkormányzatok ezt szem előtt tartva ne csak szakértői vélemények alapján tegyenek lépéseket, hanem a régió lakosainak bevonásával is. Tehát a döntés meghozása utáni egyéb kérdésekben a részvételi demokrácia eszközeire támaszkodva tudnak hatékony közösségi pénzt létrehozni. Az ilyen jellegű tevékenység viszont hatalmas mennyiségű adat feldolgozását jelenti, melyet célszerű csoportokra bontani.

A különböző csoportoknak a következő kérdésekre kell feltétlenül választ kapnia ahhoz, hogy a folyamatot ellehessen indítani:

(Melléklet 1)

5.1.4. Minőségbiztosítási követelmények

Ahhoz hogy a helyi pénzünket valóban pénzhelyettesítőnek nevezzük meg kell felelnie bizonyos nemzetközi minőségbiztosítási normáknak. Ezek közül a legfontosabbak melyeket már a tervezés folyamatában figyelembe kell venni.

1. A nyereség a közösséget illeti meg, a nyereség haszonélvezői tehát az elfogadók, a felhasználók, az önkormányzat.

2. Közösségi folyamatokat hoz létre, a közösségi pénzek által létrehozott folyamatok mindig a közösségen belüli fejlődést és innovációt segítik elő. A közösség igényeit szolgálja szemben az egyéni haszonélvezéssel.
3. Fenntartható fejlődést támogatja, a helyi pénzek kibocsájtása plusz pénztömeget és forgási sebesség növekedést okoznak, amihez előregedő pénzre van szükség, így nem alkalmas felhalmozásra
4. Transzparensnek kell lenni, a közösségi pénzek koncepciójának egyszerűnek átláthatónak és mindenki számára érthetőnek kell lennie. Biztosítani kell, hogy a pénzzel kapcsolatos információkat évente akár többször is nyilvánosságra hozzuk, illetve, hogy a felhasználók minden információhoz hozzá férhessenek.
5. Demokratikus, a helyi pénzekkel kapcsolatos működési döntésekben mindig a közösség megkérdezésével, és a részvételi demokrácia szabályait figyelembe véve kell meghozni.
6. Professzionális működtetés, ahhoz, hogy az emberekben a bizalmat a helyi pénzek iránt ki lehessen alakítani, illetve ahhoz, hogy fent lehessen tartani elengedhetetlen, hogy a működtető személyek mint elméleti mint gyakorlati szinten ismerői legyenek a helyi pénzeknek.
7. Önfenntartó rendszer, a pénzrendszernek olyannak kell lenni, hogy hosszú távon is fent tudja magát tartani. Ne szoruljon semmilyen formában hitelekre.
8. Együttműködést támogatja, a közösségi pénzt kibocsájtó, személyek, vállalatok, önkormányzatok megegyeznek, a felhasználók elkötelezik magukat a csoport valamennyi tagjával való együttműködésre. Információikat, infrastrukturális csatornáikat egymással megosztják, és az esetleges viták esetén mindig a békés megoldásra törekednek.

5.2 A SZÁMÍTÁSOK KIELEMZÉSE

Számításaink segítségével megállapítottuk, hogy az eddig egy főre eső fogyasztás az egyetemen havonta 6105 Ft, ha figyelembe vesszük, hogy az KM szolgáltatók, és boltok a nyári időszakban zárva tartanak kivéve a kollégiumot és a tanüzemet. Egy gazdasági év 12 hónapból áll így, ha figyelmen kívül hagyjuk a nyári időszak fogyasztásra való hatását, akkor az átlagos 1 főre jutó fogyasztás 5 087 Ft/fő. Ez alapvetően egy túlbecsült összeg, mivel a fogyasztásokhoz soroltuk a kollégiumi befizetéseket. Ennek az az oka, hogy jelen kutatásom alatt nem volt lehetőségem behatóan tanulmányozni az általános fogyasztói szokásokat külön

a hallgatókra, és külön a dolgozókra. Így ezek a számok csak általános irányszámnak tekinthetők.

További számítások megmutatták, hogy a dolgozók nettó bérkifizetéseknek a 10%-a átlagosan 15 192 Ft/fő, valamint az egy államilag finanszírozott hallgatóra jutó ösztöndíj 10%-a 1 300 Ft/fő, ami túl elenyésző összeg ahhoz, hogy befolyásolhassa az KM egyes egységeinek bevételeit. Ezért megállapítottam, hogy az ösztöndíjak 50%-át célszerű Krajcárban adni mivel ez már pozitív hatással van a helyi gazdaság erősítésére. Ez az összeg havi 6 500 Ft/fő. Ezeket figyelembe véve mintegy 27 519 712 Forintnak megfelelő Krajcárt bocsájtanánk ki a KM gazdaságába havi szinten, ezt az összeget betét formájában egy helyi takarékszövetkezetben kell elhelyezni, így biztosítva az átválthatóságot illetve ez szolgálna fedezetként is. Ha újra számoljuk az egy hónapra jutó összes fogyasztást optimális esetben, vagyis ha mindenki elkölti az összes Krajcárt, amit fizetés vagy ösztöndíj formájában kap, akkor a korábbihoz képest 63,5% bevétel növekedést érhetünk el az egyetemi egységeknél átlagosan. Ezáltal megvalósul az elsődleges célja a helyi pénznek.

A második célunk megvalósításához az egyetem által lekötött fedezet kamatait kell vizsgálni. Feltételeztük, hogy 6,5%-ra kötjük le pénzünket. A 27 519 712 Ft éves kamata így 1 788 782 Ft, ami ha figyelembe vesszük, hogy egy tanuló félévente 140 000 Ft tandíjat kell, hogy fizessen, akkor 12,77 kerekítve 13 szemeszternek szolgál fedezetül. Ez 6 tanuló éves tandíja illetve 13 tanuló egy féléves díja. Figyelembe véve, hogy az egyetemen 4 kar működik jelenleg minden kar 3-4 legjobb tanulójának biztosít egy félévre mentességet a tandíj alól.

5.3 A MODELL MEGVALÓSÍTÁSÁNAK GYAKORLATI VÁLTOZATA

Korábbiakban bemutattam a helyi pénzünk helyül szolgáló mikrokörnyezetet, a bevezetés protokollját és annak lehetséges technológiai és szervezési formáit, matematikai úton pedig megállapítottuk, hogy mekkora pénztömeget tudunk havonta Krajcárban kibocsájtani, és ez a korábbi átlagos fogyasztásra milyen hatással volt. Ebben a fejezetben az eddigi információkat felhasználva megpróbálok egy olyan rendszerfelépítést bemutatni, amely alkalmas arra, hogy a korábban megjelölt célok beteljesítésére.

Az első és legfontosabb, hogy a kibocsájtás adott szervezeti formában létrehozzuk. Erre a célra egy non-profit vállalkozás alapítása a legalkalmasabb, amelyre elsősorban azért van szükség, hogy a pénzrendszerrel kapcsolatos tevékenységek költségvetését külön tudja kezelni a kibocsájtó. Ezáltal sikerül megteremteni a lehető legoptimálisabb helyzetet mivel a KM területén magát az egyetemet, mint egy irányító szervet tekinthetjük, aki jelen esetben

aktív résztvevője a folyamatnak. Elfogadó helyként működik, és 100%-ban rendelkezésre bocsátja a szükséges fedezetet a pénzkibocsátáshoz.

Második lépésként definiálni kell a Krajcár kibocsátásának technológiai formáját. A Krajcárt, mint fizető eszközt elektronikus pénzként kell bevezetni, mivel maga a környezet, amelyben működik elég kis területre van behatárolva, és csak egy nagyon zárt csoport használná. Így bevezetése könnyen megvalósítható. Elektronikus pénzekben belül elsősorban a paypass kártyákban történne meg a kibocsátás. Mivel nem igényelnek olyan szintű háttér rendszert, mint a bankkártyák, valamint mivel az egyetem területén történő tranzakciók egy igen jelentős része kis összeggel megy végbe, így kényelmes megoldást biztosít. A kártyákhoz egy saját elektronikus ügyfélkapu létrehozása is szükséges, hogy a használók egymás közötti fizetőeszközként is használni tudják. Ennél a rendszernél két dologra kell kifejezetten ügyelni; az egyik a biztonság, hogy ne történhessenek visszaélések, a másik pedig a könnyen kezelhetőség és hozzáférhetőség. A rendszer működéséhez az egyetem biztosítaná a terminálokat minden elfogadó helyen, beleértve a kollégiumot és az egyetemi pénztárat, könyvtárat is. Így lehetőség lenne az egyetemi szolgáltatások fizetésére is, valamint azzal, hogy az egyetem átvállalja a szükséges technológia megteremtését, biztosítja, hogy minden szolgáltató és kereskedelmi egység biztosan elfogadó hely legyen, hiszen nekik ez semmibe nem kerül. A paypass kártyákhoz tartozó számlákra minden hónap 10-ig érkeznének meg a kifizetett összegek. Ezen kívül lehetőséget kell biztosítani arra, hogy az egyetemre látogatók illetve a költségtérítéses hallgatók is használhassák, mint fizető eszköz. Vagyis lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a rendszerhez szabadon bárki csatlakozhasson. Ezen kívül elektronikus pénztárca formában fix összeggel feltöltött kártyákat bocsátana ki kismértékben az egyetem. Ezeket a kártyákat bárki szabadon megvásárolhatja az egyetem területén, és a kártyán lévő összeg keretét 100%-ban levásárolhatja. De feltölteni ezeket a kártyákat nem lehet. Ezek főleg azoknak kedveznek, akik szeretnének élni azokkal a kedvezményekkel amit a helyi pénz használata biztosít, de annyi időt nem töltenek az egyetemen, hogy a paypass alapú fizető rendszerhez megérje nekik csatlakozni.

A harmadik kérdés, amit definiálnunk kell a lejárat a helyi pénzeknek. Ezt a kérdést három külön osztályba sorolnám, mivel maga a pénzhelyettesítő is három különböző rétegnek készülne. Ahhoz hogy a lejáratral egyszerre tudjuk pénzünket gyorsabb forgási sebességre ösztönözni, de mégis elfogadhatóvá tegyük, egy olyan lejárat rendszer kell kidolgozni, ami nagyban idomul az egyetemi élet mindennapjaihoz. Ezalatt azt értem, hogy kibocsátáskor a paypass alapú kártyákból kettő külön típus készülne, egy dolgozói és egy hallgatói változat, amihez hozzá jönne még a korábban említett fix levásárolható kerettel rendelkező

elektronikus pénztárca. A dolgozói kártyákat négy éves lejáratra bocsájtanánk ki, amely magában foglalná a kártyák cseréjét is. Erre egyébként is szükség van, mivel négy év alatt a kártyák sérülhetnek, elkophatnak, így ezek cseréje praktikus, ezért kerülne a lejárati időpontra. A tanulói kártyák lejárata viszont sokkal sűrűbben minden 2 szemeszter végével, vagyis július 31-el történne. De ez foglalná magában a kártya cserét is, mivel a diákok összesen csak egy kártyát kapnának a bevezetéskor, illetve minden első beiratkozáskor, és ezek cseréjét az egyetem nem vállalja át csak térítés ellenében. Mivel a diákok javarészt a nyári időben nem tartózkodnak az egyetemen, valamint a legtöbb egység nem is működik kivéve a kollégiumot és a tanüzemet, valamint a nyári időszakban nem kapnak ösztöndíjakat sem, így célszerű ösztönözni a hallgatókat arra, hogy a tanév végére nullázzák le kártyáikat. A harmadik lejárati időpontot, amit definiálni kell az elektronikus pénztárcákhoz köthető lejárati időpont, ami 5 hónapnak felel meg, ennél a kártyánál nem kell hosszú lejárati időpontot biztosítani. A vásárlójánál valószínűsíthető, hogy nem felhalmozás céljával vásárolja hanem inkább azonnali elköltésre. A lejárati időpontot az aktiválástól kell számítani.

Az utolsó kérdés a pénz romlásának meghatározása. Ennél a területnél nagyon óvatosan kell eljárni, mivel nem szabad, hogy ellenszenves érzelmeket váltson ki. Mégis annak érdekében, hogy a pénzforgási sebességét a lehető legjobban fel tudjuk gyorsítani az egyik legjobb módszer. Így a paypass alapú kártyák esetén forgalom függvényében egy minimális kezelési költséget szednénk, amely a hagyományos kezelési költséggel szemben pontosan akkor jelenne meg, ha valaki nem használja a kártyáját. A rendszeres használókat ezzel szemben nem terhelne ilyen jellegű levonás. A feltöltött kártyák esetén viszont semmilyen pénzügyi romlás bevezetése indokolatlan, mivel ezek a kártyák nagyon rövid lejárattal vannak kibocsájtva, ezért nem szükséges további terheket róni rá.

Ezekon a szempontokon kívül fontos még meghatározni, hogy a pénzünk beváltható-e, illetve hogyha igen, akkor milyen átváltási arányban. A bevezetett pénzt elfogadás szempontjából fontos, hogy átválthatóvá tegyük, de ennek mértéke már vita tárgyát képezi legtöbbször. A felhasználók számára 1:0.99 kell váltani, ez egy elfogadott és bevált váltási arány már a kezdetektől fogva, így bizonyítottan jól működik. A vállalkozások számára egy kicsivel nagyobb váltási arányt kell biztosítani, mivel az ő esetükben, ahogy a számítások is mutatták jelentős bevétel növekedést generáltunk, ezen kívül a rendszer kifejlesztése bevezetése is ingyenes volt számukra. Ezért 1:0,97 arányban való váltás reális, mivel itt nagyobb összegű átváltások történnek, amelyek bevétele fedezi a rendszer korábbi kiépítési költségeit annak fenntartását, illetve évenként megjelenő bővítésének plusz költségeit. Az átváltás lehetőségét célszerű magába az ügyfélkapu rendszerbe beépíteni, hiszen ez a

legbiztosabb és legkényelmesebb módja. Felhasználónak, vagy vállalkozónak lehetősége van egyszerűen és gyorsan átváltani kívánt összeget, és a rendszer automatikus bekalkulálja az átváltás arányát is.

6. ÖSSZEGZÉS, JAVASLAT

6.1. ÖSSZEGZÉS

A helyi pénzek hatékonyságára számos példa van a történelemben és a jelenben egyaránt, legjobb bizonyíték erre, hogy jelenleg is több száz helyen, és formában használják világszerte. De ahhoz, hogy ezek a pénzek valóban kifejthessék pozitív gazdasági társadalmi, és életszínvonalbeli hatásukat, szükség van egy olyan közösségre, amely megérti, miben rejlik a dolog jelentősége és, hogy miért is fontos annyira, hogy ezek a pénzek minél nagyobb szerepet kapjanak régiójukon belül. Ehhez pedig elengedhetetlen, hogy olyan emberek vezessék a folyamatot, akik valóban a közösség jólétét tartják szem előtt, és akik képesek felnyitni a régió lakosainak a szemét. Amíg ez nem teljesül addig nem lehet sikeres egy helyi pénz, jelenjen meg bármilyen formában vagy induljon ki bármilyen szervezeti egységtől. A megelőző marketing és kampány tevékenység mértéke fog dönteni arról mi lesz ezeknek a pénzhelyettesítőknek a sorsa.

Az általam felállított modell is csak abban az esetben tud igazán sikeres lenni, és akkor tudja magát egyre nagyobb körben elismertté tenni, ha ehhez megfelelő a társadalmi megítélése. Jelen modellem sok szempontból hasonlít a 1929 – 33as gazdasági válság idején használt, és a Silvio Gesell által is megálmodott helyi pénzhez. Hiszen, ha hívhatjuk az egyetemet „helyi önkormányzatnak” akkor önkormányzati nyomásra létrejött lejáráttal és érték romlással rendelkező pénzhelyettesítő. Amiben jelentősen eltér, az a 80 év tapasztalata és technológiája, hiszen ami a múlt század elején bonyolult és időigényes folyamat volt, mint például a pénzek lejáráta megújítása, az mára már egyszerűen kivételezhető az informatikai rendszerek által. Mivel a béreket gyakorlatilag néhány kivételt leszámítva mind az egyetem adja, így lehetősége van a teljes bértömegbe beleépíteni a helyi pénz kibocsájtást, akár csak a transzfer kifizetésekbe. A modell nem tartalmaz részletekbe menő számításokat, de ezek mégis jól mutatják, hogy milyen lehetőségeket rejt magában akár egy mikrotérség szintjén is egy helyi pénz kibocsájtása. Hiszen egy kezdetben is már 63% környéki bevétel növekedés hatalmas tőke injekció a vállalkozásoknak még akkor is, ha ezért 5% kedvezményt kell biztosítaniuk, és 3% átváltási költséget kell fizetniük. De ez az 5% a felhasználóknak pluszfogyasztást és ezen keresztül életszínvonalbeli emelkedést, és ezáltal hasznot jelent. Az ösztöndíj program pedig arra sarkalja a tanulókat, hogy érdemes jó tanulmányi átlagot

elérniük, hogy segítsenek helyzetükön. Bár a KM nem profitál pénzben a folyamatból, hiszen az akkor optimális, ha minden esteleges profitot visszaforgat a folyamatba. Mégis olyan hírnevet hozhat, aminek hatására új tanulókat szerezhet, vagy aminek hatására más egyetemek is csatlakoznak hasonló tevékenységbe kezdenek.

6.2. JAVASLAT

Ahhoz hogy a folyamat jól működjön folyamatos fejlesztésre és felügyeletre van szükség. Fejleszteni kell a pénzt a visszajelzések alapján, és olyanná kell formálni, hogy a közösség lehetőleg minden tagja számára kedvező legyen. Fejleszteni kell a háttér informatikai rendszert, hogy minél gyorsabb legyen és könnyebben kezelhető. Fontos továbbá, hogy a régió szolgáltatásainak körét tovább bővítsük, ösztönözni kell a kereskedelmi egységeket, hogy termék portfóliójukat növeljék, és biztosítsanak szélesebb körű lehetőséget a vásárlásokra. Olyan szolgáltató egységek létrehozását kell elősegítenie a KM-nek melyre, mind a dolgozóknak, mind a tanulóknak lehetséges igénye áll fent. Vagy ha ez nem lehetséges, akkor a régió kibővítésével további vállalkozásokat, illetve területeket kapcsolni a folyamathoz. Jó példa erre a közelben lévő benzinkút, amely ha csatlakozik a rendszerhez több mint 2800 új potenciális ügyfelet szerez és a helyi pénzek elfogadását nagyban segítené, ha egy benzinkút is csatlakozna, mint elfogadó hely. Egy ilyen együttműködés már magában foglalja a vállalkozók egymás közötti pénzhasználatát, hiszen üzemanyagra minden vállalkozásnak szüksége van, és így átváltási veszteség nélkül költhetné el a bevételei egy részét. Ez megmutatja milyen jelentősége van annak, hogy a terjeszkedés és az új vállalkozások csatlakoztatása, létrehozása mindenkinek előnyére válik. Törekedni kell arra, hogy a rendszert, példát mutasson más mikrokörnyezetek számára, hiszen az együttműködésből származó előnyökön felül, ahogy azt már korábban is írtam nagyobb stabilitást is adhatunk pénzhelyettesítőnknek a nagyobb kiterjedéssel.

SZAKIRODALOM

- Légler N., Kovács T., Vágyi F. (2011): A helyi pénz és az önkormányzat kapcsolata. *Adóz(z)unk a jövőnek? modern pénzügyek, uniós kihívások szakmai konferencia*. CD melléklet – Sopron 2011.okt.6-7
- Pavlin R., Dolgos A., Balogh L. (2011): Optimális helyi pénz övezet. *Adóz(z)unk a jövőnek? modern pénzügyek, uniós kihívások szakmai konferencia*. CD melléklet – Sopron 2011.okt.6-7
- Balogh L., Dolgos A. (2012): Az önkormányzatok szerepe a helyi pénzügyekben. *Virtuális Intézet Közép Európa Kutatására Közleményei*. IV. évfolyam 1. szám
- Palkó S. (2011): – A helyi pénz bevezetésének lehetőségei a kereskedelmen keresztül – Msc Szakdolgozat – Kaposvári Egyetem 2011
- Gál V., Gáspár B., Dr. Vér K. (2012): Helyi pénz e-pénz formában? *I Alternatív finanszírozási stratégiák tudományos konferencia*. CD melléklet – Sopron 2012.okt.03
- Dr. Bánocz J. (2012): BANKOK, Gesell és a helyi pénzek. *I Alternatív finanszírozási stratégiák tudományos konferencia*. CD melléklet – Sopron 2012.okt.03
- Dr. Karmer C. (2012): Kékfrank utalvány és a Nyugat – Magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kara. *I Alternatív finanszírozási stratégiák tudományos konferencia*. CD melléklet – Sopron 2012.okt.03
- Sárdi G. (2012): Helyi pénzek, helyi célok. *I Alternatív finanszírozási stratégiák tudományos konferencia*. CD melléklet. – Sopron 2012.okt.03

INTERNETES FORRÁSOK:

- Takáts P. (2010): *Egy közösségi pénz bevezetésének projektlépései*.
<http://menedzserkalauz.hu/wp-content/uploads/Tak%C3%A1ts-P-K%C3%B6z%C3%B6ss%C3%A9gi-p%C3%A9nz-bevezet%C3%A9si-l%C3%A9p%C3%A9sek.pdf>
(Letöltve: 2012.09.28.)
- Központi Statisztikai Hivatal (2010): *Az egy főre jutó éves kiadások részletezése COICOP – csoportosítás szerint, 2010*
http://www.ksh.hu/docs/hun/xtabla/haztfogy/tablhf10_12_04.html
(Letöltve: 2012.10.04.)

Központi Statisztikai Hivatal (2012): *A háztartások fogyasztásának színvonala és szerkezete, 2011 (előzetes adatok alapján)*. Statisztikai tükör IV. évfolyam 21. szám
<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/haztfogy/haztfogyelo11.pdf>
(Letöltve: 2012.10.04.)

Dojcsák D. (2012): *Svédországban szűnhet meg először a készpénz*. hwsz.hu hírek
<http://www.hwsz.hu/hirek/48257/keszpenz-bankjegy-erme-svedorszag-elektronikus-penz-bankkartya.html>
(Letöltve: 2012.10.08.)

Helyipénz.linkpark.hu
<http://helyipenz.linkpark.hu/>
(Letöltve: 2012.10.08.)

Balatoni Korona
<http://www.balatonikorona.hu/>
(Letöltve: 2012.09.24.)

MTI (2011): *Januárban csökkent a forgalomban lévő készpénz mennyisége*. Menedzsment Fórum 2011.
http://www.mfor.hu/cikkek/Januarban_csokkent_a_forgalomban_levo_keszpenz_mennyisege.html
(Letöltve: 2012.10.10.)

Soproni Kékfrank
<http://www.kekfrank.hu/>
(Letöltve: 2012.09.24.)

Stephen D., Albert F. (2012): *Online Database of Complementary Currencies Worldwide*
http://www.complementarycurrency.org/ccDatabase/les_public.html
(Letöltve: 2012.10.06.)

Helyi pénz, Községi pénz Magyarországon
<http://www.helyikozossegipenz.blogspot.hu>
(Letöltve: 2012.10.02.)

Ágnes Gy. (2010): *Silvio Gesellről*. <http://www.szialoekonomie.info>
http://www.szialoekonomie.info/Info_Foreign_Languages/Hungarian_2/hungarian_2.html
(Letöltve: 2012.09.28.)

Wolfgang U. (2011): A wörgli csoda. <http://bitcoin.hu/?p=1402>

(Letöltve: 2012.09.22.)

LETS.: Local Exchange Trading System

http://en.wikipedia.org/wiki/Local_exchange_trading_system

(Letöltve: 2012.09.22.)

MELLÉKLET

MELLÉKLET 1 (ELŐKÉSZÍTÉS ÉS TERVEZÉS FELADATAINAK FŐ KÉRDÉSEI)

1. A koncepció

- 1.1. Milyen rövid és hosszú távú elképzelések vannak?
- 1.2. Milyen pénzt akarunk?
- 1.3. Mennyi pénzt akarunk kibocsátani?
- 1.4. Mi lesz a fedezet?
- 1.5. Mi fogja körforgásba hozni és tartani a közösségi pénzünket?
- 1.6. Hogyan fogjuk forgalomba hozni?
- 1.7. Miként lehet visszaváltani a pénzt?
- 1.8. Milyen költségek vannak?
- 1.9. Öregedő pénzt akarunk-e?
- 1.10. Elektronikus pénzt szeretnénk-e?
- 1.11. Milyen bankkal akarunk kapcsolatban lenni?

2. A finanszírozás

- 2.1. Milyen költségei vannak a rendszernek és a bevezetésnek?
- 2.2. Milyen bevételekkel lehet számolni?
- 2.3. Ki készíti el a pénzügyi terveket?
- 2.4. Milyen lesz az első év ill. az első 5 év mérlege?
- 2.5. Mi történik a követelésekkel, ki kezeli azokat?

3. A jogi kérdések

- 3.1. A koncepciónk megfelel-e a magyar jognak?
- 3.2. Milyen jogi formában alakuljon meg a hordozó szervezet?
- 3.3. Kik alakítsák meg a hordozó szervezetet?
- 3.4. Hogyan tudunk az Áfa törvény nyújtotta lehetőségekkel élni?
- 3.5. Akarunk-e együttműködő közösséget létrehozni?
- 3.6. Ha igen, akkor mikor és milyen területre?
- 3.7. Más jogi kérdések érintik-e a kezdeményezésünket?

4. A marketing stratégia

- 4.1. Milyen marketing tervvel fogunk dolgozni?
- 4.2. Ki készíti el ezt a marketing tervet?

- 4.3. Milyen akciókkal akarjuk a közösséget a kezdeményezés mellé állítani?
- 4.4. Milyen érveink vannak a kezdeményezés helyessége és sikere mellett?
- 4.5. Hogyan fogunk partnereket keresni és a kezdeményezés mellé állítani?
- 4.6. Vannak-e referenciáink, melyek, mint marketing érvek felhasználhatóak?

5. A szervezet

- 5.1. Milyen szervezet foglalkozik majd a közösségi pénz ügyeivel?
- 5.2. Milyen feladatokat kell ennek a szervezetnek ellátnia?
- 5.3. Hol fogjuk legyártani a pénzt?
- 5.4. Ki és hol fogja a legyártott pénzt tárolni?
- 5.5. Ki fogja a közösségi pénzt kezelni és forgalomba hozni?
- 5.6. Milyen számítástechnikai eszközök szükségesek és ezek mennyibe kerül?
- 5.7. Milyen programok szükségesek és ezeket hol lehet megvásárolni?
- 5.8. Milyen minőségbiztosítási rendszert kívánunk működtetni?
- 5.9. Ki lesz a minőségbiztosítási felelőse a kezdeményezésnek?
- 5.10. Milyen más regionális szervezetekkel kell a kapcsolatot tartani, és együttműködni?

6. Az érvek és ellenérvek

- 6.1. Milyen általános érvek szólnak a kezdeményezés mellett?
- 6.2. Milyen általános ellenérvek szólnak a kezdeményezés ellen?
- 6.3. Milyen gazdasági érvek szólnak a kezdeményezés mellett?
- 6.4. Milyen gazdasági ellenérvek szólnak a kezdeményezés ellen?
- 6.5. Milyen politikai érvek szólnak a kezdeményezés mellett?
- 6.6. Milyen politikai ellenérvek szólnak a kezdeményezés ellen?
- 6.7. Milyen helyi, regionális érvek szólnak a kezdeményezés mellett?
- 6.8. Milyen helyi, regionális ellenérvek szólnak a kezdeményezés ellen?

MELLÉKLET 2 (EGY FŐRE JUTÓ FOGYASZTÁSOK ALAKULÁSA KSH)

2010. évi adatok részletezése COICOP-csoportok szerint

2.4. Az egy főre jutó éves kiadások részletezése COICOP-csoportosítás szerint, 2010

(Ft)								
Megnevezés	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
01 Élelmiszerek és alkoholfogyasztás								
Élelmiszerek								
Élelmiszerek								
Cereáliák összesen								
Rizs	1 022	1 031	1 195	871	1 009	1 198	1 020	1 050
Kenyér	8 598	9 456	402	10	11	11	12	10 412
Péksütemény	5 657	5 266	5 783	5 570	4 522	3 666	4 753	5 068
Édesipari lisztésárú	2 596	1 907	2 602	2 169	2 310	2 081	2 316	2 333
Száraztészta	2 449	2 090	2 096	2 174	3 150	2 589	3 070	2 535
Cukrászsütemények	2 622	1 377	1 151	967	1 564	1 231	1 341	1 681
Liszt, dara	1 350	1 829	2 007	1 976	1 677	1 706	1 903	1 691
Egyéb cereáliák	1 351	713	860	886	804	746	988	985
Tartósított rizses és tésztás ételek	993	539	558	618	521	467	589	677
Hús összesen								
Marha- és borjúhús	1 393	914	743	926	430	919	1 949	1 118
Sertéshús	12 288	16	15	15	15	15	20	15 166
Baromfi	11 536	983	898	256	11 352	805	937	12 258
Szalámi, szárazkolbász, sonka, angol szalonna	9 668	103	7 939	7 883	7 135	6 602	809	8 764
Egyéb hentesárú	10 060	9 015	323	7 768	8 526	7 523	9 735	9 152
Belsőség	1 433	1 481	1 371	1 364	1 627	1 263	1 519	1 435
Húskonzerv	1 980	1 269	1 290	1 152	1 712	1 512	1 518	1 593
Juh, kecske, nyúl, egyéb hús	119	216	134	266	51	180	353	177
Hal összesen								
Hal, rák, kagyló	1 781	1 319	1 374	1 157	783	958	1 343	1 331

10 éves kiadások részletezése COICOP-csoportok...

Halkonzerv	690	377	372	351	381	252	340	444
Tej, tojás, sajt összesen	31 914	26 328	27 052	27 171	24 586	23 890	28 800	27 889
Tej	9 366	9 068	8 132	8 849	8 212	7 595	8 995	8 711
Joghurt, kefir, tejföl	6 610	4 756	5 520	5 203	4 901	4 509	5 592	5 515
Sajt, túró	8 398	6 210	6 665	6 359	5 089	4 617	6 829	6 628
Tejkonzerv, tejpör, egyéb tejtermék	3 590	1 938	2 425	2 019	2 324	2 802	2 457	2 727
Tojás	3 950	4 356	4 310	4 741	4 059	4 368	4 926	4 308
Olaj és zsíradékok összesen	8 280	8 117	7 808	7 816	8 843	9 097	9 255	8 488
Vaj, vajkrém	1 282	772	909	637	910	817	1 000	977
Margarin	2 013	1 930	2 155	2 126	2 087	1 902	1 977	2 017
Étolaj, olívaolaj	3 238	3 611	3 574	2 903	3 123	3 002	3 024	3 204
Állati zsíradék	1 747	1 804	1 170	2 150	2 723	3 375	3 255	2 290
Gyümölcs összesen	11 987	9 805	9 001	10 406	8 542	8 310	10 705	10 172
Citrusfélék	2 170	1 470	1 681	1 419	1 278	1 344	1 775	1 692
Banán	1 486	1 269	996	1 201	1 124	1 030	1 214	1 240
Alma	1 962	1 899	1 561	1 950	1 514	1 661	2 260	1 854
Körte	350	353	214	457	379	286	306	335
Őszibarack	866	807	504	844	541	489	836	722
Sárgabarack	182	174	134	285	252	92	150	177
Cseresznye	152	51	234	343	133	156	161	167
Meggy	229	312	124	328	235	150	371	245
Szilva	178	213	156	281	230	165	146	190
Földieper, málna, ribizli	624	318	280	530	346	215	499	437
Szőlő	720	711	634	532	462	434	508	591
Sárgadinnye	203	97	97	88	111	112	220	148
Görögdinnye	561	400	424	590	533	493	587	522
Egyéb gyümölcs	497	226	300	208	224	233	193	308
Dió, mák, mogyoró, mandula	1 745	1 436	1 553	1 249	1 121	1 397	1 393	1 472
Gyümölcskészítmények	62	69	111	101	58	51	88	73
Zöldség és burgonya összesen	21 096	17 603	16 003	19 331	19 555	15 568	21 703	19 112
Leveles, száras								

2012. évi élelmiszer- és italok részletezése COICOP-csoportok szerint

zöldségek	590	402	513	847	404	151	425	477
Káposztafélék	1 211	1 001	1 045	1 081	1 349	1 182	1 263	1 178
Uborka	801	788	793	898	762	700	816	790
Paradicsom	2 309	1 485	1 436	1 553	1 704	1 267	1 912	1 781
Zöldpaprika	2 130	1 860	1 828	1 984	1 511	1 262	1 768	1 806
Zöldbab	191	402	155	396	456	267	366	296
Zöldborsó	274	347	179	447	306	124	392	286
Szárazhüvelyesek	395	441	426	567	958	639	541	543
Gomba	599	446	478	282	315	253	453	436
Sárgarépa, petrezselyemgyökér	2 125	1 902	1 605	2 252	2 690	2 006	2 863	2 208
Vöröshagyma	1 438	1 295	896	1 435	1 294	1 004	1 475	1 291
Egyéb zöldség	1 496	935	754	1 033	786	675	1 161	1 066
Tartósított zöldség, zöldségkészítmények	3 524	2 566	2 625	2 488	2 527	2 108	2 986	2 831
Burgonya	4 013	3 734	3 269	4 067	4 494	3 930	5 281	4 125
Édességek összesen	11 365	9 967	10 321	9 554	10 011	9 563	10 330	10 371
Cukor	2 224	2 759	2 819	2 668	2 777	2 922	2 539	2 595
Mesterséges édesítőszer	146	78	129	165	77	107	116	121
Lekvár, dzsem, befőtt	988	658	622	588	856	662	1 161	836
Méz	824	609	391	294	508	427	635	586
Csokoládé	3 785	3 151	3 040	3 106	3 158	2 808	3 329	3 297
Cukorka, rágógumi	1 137	1 012	1 482	1 127	1 098	1 138	1 126	1 151
Fagylalt, jégkrém	1 391	1 032	1 089	1 118	816	716	852	1 056
Egyéb édességek	871	667	749	490	721	783	570	730
Máshova nem sorolt élelmiszerek összesen	7 261	5 672	6 187	5 385	6 172	5 936	6 323	6 352
Mártások, ételízesítők	2 706	2 032	2 619	1 916	2 333	2 300	2 695	2 442
Fűszerek	1 594	1 671	1 097	1 436	1 757	1 506	1 615	1 547
Bébi- és diétás ételek, levesek, élesztő	1 973	1 523	2 079	1 686	1 743	1 686	1 757	1 809
Egyéb fel nem sorolt élelmiszerek	988	446	391	347	339	444	256	554
Alkoholmentes italok összesen	16 644	13 669	13 819	12 697	13 437	12 758	14 052	14 362
Kávé	4 198	3 579	3 468	3 279	3 263	3 611	4 299	3 784

www.ksh.hu/docs/hun/xtabla/haztfogy/ta1bhf10_02_04.html

2012. évi költségvetési kiadások részletezése COICOP-csoportok szerint

Tea	1 291	910	942	790	809	854	945	999
Kakaópor	565	610	496	522	521	453	547	535
Ásványvíz	3 829	2 730	2 550	3 078	2 586	2 218	2 525	2 951
Szénsavas üdítőitalok	2 984	2 956	3 592	2 547	3 107	2 966	2 918	3 004
Gyümölcslevek	3 121	2 006	1 985	1 697	2 510	2 152	2 182	2 411
Szörpök, sűrítmények	560	832	759	767	582	450	570	617
Zöldség ivólé	96	47	27	17	60	55	66	62
02 Szeszes italok, dohányáru	28 516	450	814	269	25 022	499	673	626
Szeszes italok összesen	10 466	7 884	7 916	6 235	7 233	5 892	6 548	7 950
Égetett szeszes ital	2 464	1 822	1 375	917	2 301	1 643	1 351	1 852
Bor	3 550	2 896	2 857	2 607	1 914	1 551	2 192	2 649
Sör	4 452	3 167	3 685	2 711	3 018	2 699	3 005	3 449
Dohányárak	18 050	565	898	034	17 789	607	125	677
03 Ruházat és lábbeli (szolgáltatással együtt)	40 188	27	24	25	24 536	27	27	30
Ruházkodás összesen	28 387	333	530	881	16 613	637	255	086
Ruházati méteráru	58	5	48	47	104	14	39	47
Felső- és alsóruházat	27 135	439	810	158	16 060	749	636	20 197
Ebből:								
férfiruházati cikkek	11 064	6 842	5 746	6 176	5 908	6 933	6 643	7 798
női ruházati cikkek	12 484	8 664	7 504	7 358	6 982	7 885	8 184	9 178
gyermek- és csecsemőruházati cikkek	3 587	2 933	2 560	2 624	3 170	3 931	2 809	3 221
Egyéb ruházati cikkek és kiegészítők	1 086	824	619	608	385	829	509	768
Ruhajavítás	108	65	54	67	64	45	71	75
Lábbeli összesen	11 801	7 920	7 716	8 351	7 922	7 464	9 375	9 215
Férfilábbeli	4 586	3 177	2 779	3 451	3 132	2 946	3 513	3 586
Női lábbeli	5 321	3 340	3 650	3 581	3 199	3 074	4 290	4 049
Gyermeklábbeli	1 831	1 346	1 184	1 291	1 538	1 408	1 487	1 519
Lábbelijavítás	63	56	102	28	53	37	84	61
04 Lakásfenntartás, háztartási energia	230 295	183	177	164	165 402	160	182	189
	230 295	858	967	957	165 402	090	578	353

Lakásbérleti díj	17 732 8 544	10 267 6 673	4 729 5 360 6 361	10 049
Lakáskarbantartás, -javítás összesen	11 529 9 673 7 497 7 705	9 034 7 606	13 182	9 896
Lakáskarbantartáshoz anyagok	6 166 6 203 4 490 4 840	5 562 5 086 8 986	6 013	
Lakás-karbantartási és -javítási szolgáltatások	5 362 3 470 3 007 2 865	3 472 2 520 4 195	3 882	
Vízellátás és egyéb lakásszolgáltatások összesen	65 683 42 071 42 678 35 271	32 694 29 009 34 325	44 418	
Vízellátás	13 894 13 723 13 490 11 670	11 987 10 322 10 726	12 451	
Szemétszállítás	6 980 4 673 5 879 4 745	4 481 4 343 6 513	5 653	
Szennyvízelvezetés	15 421 11 202 12 093 8 816	8 800 6 628 9 018	11 065	
Máshova nem sorolt lakásszolgáltatások	29 389 12 473 11 217 10 039	7 425 7 715 8 068	15 249	
Elektromos energia, gáz és egyéb tüzelőanyagok összesen	135 352 123 571 117 525 115 309	118 945 118 115 128 710	124 990	
Elektromos energia	51 367 43 124 44 192 46 659	44 611 43 916 47 884	46 929	
Gáz, vezetékes	57 440 35 156 40 940 32 706	43 172 44 391 48 325	46 175	
Palackos, gáz	1 976 4 588 3 513 4 270	3 884 3 536 4 486	3 421	
Folyékony tüzelőanyagok	18 18 0 3 3	1 0 2 7		
Szilárd tüzelőanyagok	6 562 19 149 18 893 18 367	19 279 16 529 18 347	14 836	
Központi fűtés, távhő	17 988 21 554 13 9 984 305	7 997 9 742 9 666	13 623	
05 Lakberendezés, háztartásvitel	36 938 27 893 26 761 24 806	24 281 26 411 27 665	29 489	
Bútor, lakberendezés, szőnyegek, padlóburkoló anyagok összesen	6 415 4 069 4 490 3 209	3 929 4 307 3 396	4 657	
Bútor, lakberendezés	5 515 3 599 4 198 2 966	3 520 3 518 3 111	4 083	
Szőnyeg, linóleum	609 448 290 229	295 370 284	408	

2012. évi költségvetési kiadások részletezése COICOP-csoportok...

Bútor-, lakberendezés-, szőnyeg-, padlóburkolat-javítás	291	22	1	14	114	418	0	166
Lakástextíliák	1 885	1 217	944	1 242	627	1 164	1 056	1 290
Tartós háztartási gépek, elektromos kiszegépek összesen	7 899	6 002	4 789	5 710	4 964	6 074	5 866	6 285
Tartós háztartási gépek, készülékek	6 089	5 365	4 013	5 166	4 356	4 892	5 112	5 201
Elektromos háztartási kiszegépek	1 434	408	304	294	269	758	430	730
Háztartási gépek javítása	377	229	472	249	339	424	324	354
Konyha- és háztartási felszerelés	2 764	1 501	1 783	1 438	1 113	1 126	1 701	1 822
Barkács- és kerti szerszámok, eszközök összesen	2 488	1 623	1 628	1 788	1 745	1 842	1 340	1 906
Elektromos és motoros szerszámok és javításuk	612	246	608	484	427	470	207	463
Kéziszerszámok, eszközök, alkatrészek	1 876	1 377	1 020	1 304	1 318	1 371	1 133	1 443
Háztartásvitel összesen	15 487	13 481	13 128	11 419	11 903	898	306	13 530
Háztartási fogyóanyagok	14 520	13 078	13 106	11 228	11 637	11 801	14 215	13 120
Háztartási szolgáltatások	967	403	22	191	266	97	91	410
06 Egészségügy	45 352	37 385	31 855	33 088	31 491	33 376	34 294	37 084
Gyógyszerek, gyógyszer, gyógyászati segédeszközök összesen	34 459	29 580	26 599	28 707	26 948	28 870	28 797	30 124
Gyógyszerek, gyógyszer	29 227	25 660	23 637	25 820	24 450	25 690	26 364	26 483
Egyéb egészségügyi termékek	444	496	229	232	175	184	194	304
Gyógyászati segédeszközök	4 788	3 425	2 733	2 655	2 322	2 995	2 239	3 336

10 éves kiadások részletezése COICOP-csoportok...

Járóbeteg-ellátás összesen		8 691	5 700	3 724	2 929	2 570	2 901	4 002	5 115
Orvosi ellátás		3 649	2 315	1 581	1 212	1 225	934	2 335	2 200
Fogászati ellátás		4 139	3 080	1 882	1 537	1 130	1 685	1 083	2 427
Egyéb járóbeteg-ellátás		903	304	261	179	215	282	584	488
Kórházi szolgáltatások		2 202	2 105	1 533	1 452	1 972	1 606	1 496	1 845
Ebből:									
hálapénz		1 059	699	437	359	571	579	460	683
07 Közlekedés			83	84	72		72	78	84
		100 488	399	553	940	77 291	269	003	508
Járművásárlás összesen		26 017	408	748	359	23 877	930	129	310
Ebből:									
személygépkocsi		25 141	20	27	20	23 374	24	21	23 625
			026	742	890		392	380	
Személyjármű-üzemeltetés összesen		53 869	51	45	39	40 006	37	46	46
			083	585	631		231	012	229
Személyjárművek alkatrészei és tartozékai		2 486	3 318	2 343	3 639	1 807	2 016	3 928	2 708
Járműüzemanyag		34 021	32	26	26	28 048	24	31	29 912
			330	845	429		546	223	
Személyjárművek karbantartása és javítása		7 348	7 438	4 751	4 463	4 258	4 573	4 001	5 605
Járművekkel kapcsolatos egyéb szolgáltatás		10 014	7 997	11	5 101	5 893	6 096	6 860	8 003
				647					
Szállítási szolgáltatások összesen		20 602	11	10	11	13 408	10		13
			907	221	950		107	9 863	970
Ebből:									
kötöttpályás személyszállítás		4 640	1 711	2 365	2 178	2 529	2 893	1 031	2 875
közúti személyszállítás		5 918	9 929	7 458	9 495	8 389	6 277	6 032	7 214
08 Hírközlés			42	40	40		36	44	45
		56 847	661	388	479	39 871	671	151	408
Postai díjak		275	146	244	153	142	228	177	210
Telefonkészülék,									

2012. évi költségvetési törvény 112. § (1) bekezdés 1. pontjának részletezése COICOP-csoportok szerint

egyéb hírközlő berendezés	1 389	1 039	743	811	608	682	797	955
Telefon- és egyéb hírközlési szolgáltatások	55 183	41 476	39 401	39 515	39 121	35 762	43 178	44 243
Ebből:								
telefondíj: vezetékes	14 154	11 002	11 809	10 295	11 204	8 875	8 677	11 356
telefondíj: mobil (saját előfizetéses)	14 176	11 524	10 198	11 518	10 904	11 465	14 425	12 474
telefondíj: mobil (saját kártyás)	13 355	9 600	9 121	9 287	9 402	7 550	11 159	10 513
internet előfizetés díja	13 497	9 350	8 273	8 416	7 611	7 872	8 917	9 900
09 Kultúra, szórakozás	89 242	51 656	52 010	47 609	40 969	42 162	51 595	59 761
Audiovizuális technika, fotó-optika, információfeldolgozás összesen	8 811	4 767	4 047	5 028	4 330	4 607	5 106	5 888
Audiovizuális technika	3 449	1 895	1 574	2 089	1 775	1 597	1 836	2 276
Fotó-optika	638	471	467	290	365	457	477	489
Információfeldolgozás	3 603	2 100	1 522	2 236	1 680	2 067	2 095	2 445
Kép- és hanghordozók	966	302	350	340	363	372	494	550
Audiovizuális, fotó-optikai és információfeldolgozási berendezések javítása	156	0	135	74	146	115	205	128
Egyéb szórakozási és kulturális célú tartós javak összesen	633	116	25	134	69	108	96	253
Sport, kemping célú tartós javak	454	60	25	106	55	51	21	170
Hangszerek	103	56	0	28	14	46	23	51
Szobai sporteszközök	0	0	0	0	0	0	49	6
Tartós sportszerek, hangszerek alkatrészei, javítása	76	0	0	0	0	11	3	25
Játékszerek, sport- és hobbicikkek, kertészkedés,								

2012. évi költségvetési törvény 112. § (1) bekezdés 1. pontjának részletezése COICOP-csoportok szerint

hobbiállatok összesen	11 697	9 491	8 182	7 828	8 660	8 069	9 061	9 491
Játékszerek, hobbicikkek	2 383	2 093	1 679	1 532	1 563	1 913	1 682	1 941
Sportszerek, kempingcikkek	712	393	332	386	307	197	198	416
Virágok, kertészkedés	4 193	4 252	4 047	2 608	4 276	3 206	3 914	3 863
Hobbiállatok	3 869	2 367	1 930	3 130	2 084	2 282	2 714	2 840
Hobbiállatokkal kapcsolatos szolgáltatás	539	385	194	172	430	471	553	432
Szórakoztatási és kulturális szolgáltatások összesen	27 833	16 774	18 180	16 881	13 057	13 315	17 656	19 361
Szórakoztatási és sportszolgáltatások	6 554	2 706	2 443	2 480	1 372	1 942	2 121	3 450
Kulturális szolgáltatások	20 135	13 754	15 007	13 874	10 940	10 658	14 390	15 069
Szerencsejáték	1 144	314	730	527	744	715	1 145	842
Újság, könyv, papír és írószer összesen	12 683	10 644	10 228	9 158	7 168	8 845	9 822	10 274
Könyv	6 397	4 377	2 924	3 066	2 649	3 154	3 633	4 221
Újság, folyóirat	3 811	4 353	5 734	4 390	2 811	3 719	4 347	4 053
Egyéb nyomdai termékek	213	84	112	63	56	112	88	124
Papír, író- és rajzszer	2 261	1 830	1 457	1 639	1 653	1 860	1 753	1 876
Szervezett társasutazás	27 584	9 865	11 348	8 580	7 685	7 218	9 854	14 494
10 Oktatás	7 970	5 913	5 373	6 352	5 000	7 080	6 073	6 595
Előkészítő és alapfokú oktatás	2 140	846	901	990	912	1 098	987	1 313
Középfokú oktatás	796	1 160	972	607	941	1 353	892	948
Középfokú túl meghaladó, de nem felsőfokú oktatás	282	203	198	381	262	144	365	262
Felsőfokú oktatás	3 121	2 507	2 322	3 635	2 177	2 814	2 915	2 836
Átképző tanfolyam, felnőttoktatás	1 632	1 197	980	738	709	1 670	913	1 236
11 Vendéglátás és szálláshely-üzemeltetés		26	22	19		17	26	29

www.ksh.hu/docs/hun/xtabla/haztfogy/ta11hf10_02_04.html

2012. évi költségvetési törvény 112. § (1) bekezdés 1. pontjának részletezése COICOP-csoportok szerint

Szociális ellátás	45 992	097	075	723	21 150	595	534	199
Vendéglátási szolgáltatás		24	21	18		15	24	26
összesen	42 246	637	114	749	19 792	114	623	958
Kereskedelmi vendéglátás	18 423	9 679	7 939	7 570	8 038	6 202	8 539	11 039
Munkahelyi és diákétkeztetés	15 532	11 381	10 146	8 145	8 836	6 903	11 874	11 279
Óvodai étkeztetés	1 671	1 468	1 633	1 102	1 072	723	1 136	1 308
Ételek házhoz szállítása	6 620	2 110	1 395	1 932	1 846	1 285	3 075	3 332
Szálláshely-szolgáltatás	3 746	1 460	961	974	1 359	2 481	1 911	2 241
12 Egyéb termékek és szolgáltatások	58 375	42 369	49 790	41 588	48 099	41 191	45 142	48 665
Testápolás összesen	21 850	15 398	15 974	14 305	13 969	12 606	16 574	16 835
Fodrászszalonok és más testápolási létesítmények	4 204	3 312	2 529	1 852	2 037	1 453	2 395	2 811
Elektromos készülékek testápoláshoz	327	51	53	117	41	134	62	152
Egyéb testápolási eszközök, cikkek és termékek	17 320	12 035	13 392	12 336	11 891	11 020	14 117	13 871
Egyéb, máshova nem sorolt személyes használati cikkek összesen	2 539	1 217	1 255	1 201	2 099	1 629	1 478	1 813
Óra, ékszer	953	407	319	345	474	635	626	625
Egyéb személyes használati cikkek	1 585	810	936	856	1 625	994	852	1 188
Szociális ellátás	1 493	1 863	1 378	1 257	1 692	1 069	1 981	1 525
Biztosítás összesen	26 044	18 982	27 912	19 736	24 196	20 034	20 438	23 015
Életbiztosítás	6 100	4 979	12 946	5 765	10 341	5 567	6 219	7 076
Ingatlanbiztosítás	8 600	6 540	7 615	7 112	6 558	7 384	7 450	7 559
Egészségbiztosítás	1 329	1 064	902	1 089	1 721	1 524	1 151	1 288
Gépjármű- és utazási biztosítás	9 941	6 400	6 404	5 742	5 484	5 417	5 570	7 025

2012. évi közvetési törvény részletezése COICOP-csoportok szerint

Egyéb biztosítás	73	0	45	28	93	142	49	68
Máshova nem sorolt pénzügyi szolgáltatások	1 447	1 047	318	399	1 038	1 936	914	1 146
Máshova nem sorolt egyéb szolgáltatások	5 002	3 863	2 953	4 691	5 105	3 917	3 756	4 332
Mindösszesen	926 336	722 005	704 144	665 490	668 264	642 027	740 433	759 608